

Slovenske večernice

za

poduk in kratek čas.

Izdala

družba sv. Mohora.

Šesti zvezek.

Z dovoljenjem visokočast. Kerškega knezoškofijstva.

V CELOVCU 1862.

Natisnil Janez Leon.

C 26 085 f

IN : 030003305

Osrečena pravičnost.

(Domača povest. Spisal A. Okiški.)

Pervi del.

Nič ni v življenji lepšega in slajšega, kakor je spomin na leta prve mladosti. Tudi ni srečniših stvari na zemlji, kakor sta nedolžni deček in deklica, ki še ne poznata britke resnobe, ktere se ne more ogibati odrasčen človek. Zato pa mlado serce vse razveseljuje; z rožicami mu je pot nastlana, po kateri hodi, kakor metulj, ki leta le po pisanih ledinah.

Razveseljevanja pa so različne pri mladosti, kakor pri raznih stanovih. Jaz, izkopavši se materi z naročja, hodil sem z domačimi pastirji na pašo, ter sem tam igral, pohajal, žvižgal in prepeval, da je bilo kaj. Kako me je vse razveseljevalo in mikalo, serce mi je bilo srečno, da ni ničesar želelo, temoč vsega mu je bilo dosti; nič pa mi ni bilo ljubšega, kakor njih pripovedke, kako se pravi temu in unemu kraju, kaj se je tu, kaj tam prigodilo; kmalo sem poznal imena mnogo gričev, dolinic, potov, stez in potokov; še zdaj se radosten spominjam lepih slovenskih imen prijaznih spašnikov. Mila osoda pa me je odpeljala s prijetnega kraja, na katerem sem se radoval mladi deček, zapustil sem ljubo mesto, na ktero se opira povest, ki jo hočem priobčiti. Po domovju sem z lastnimi očmi ogledoval

višave in nižave; v modriškem svetišču pa sem se v duhu sprehajal kolikor toliko po vsem svetu. Pravili so mi pa kmečki ljudje nekoliko o Zamanu, in mi kazali kodi je hodil, kaj je delal, in kako se mu je godilo. učeni mož v Ljubljani pa mi je dalje popisoval osode njegovo in Babáre-tovo; oba dela se čudno strinjata. Nate tedaj, dragi Slovenci! celo povest za poduk in kratek čas.

I.

Izpod mnogo obiskovane Zaplaške gore na Dolen-skem priteka šumeč potok, ki pri Mirni, lepem tergu na plan prihaja; zvičuje se po lepi mirniški in mokro-noški ravnini se izmika pri sv. Trojici spet v ozko do-lino med gorate bregove. Nekdaj bi bil človek tudi peš težko prišel za Mirno (tako se pravi tudi potoku) do Save, v katero se izliva pri Taričini vasi; dan današnj pa se pripelješ tudi s težkim vozom, ker so kantonske gosposke cesto priskerbele. Dobro uro od Save, na levi strani Mirne, je visoka Dulkova skala s prostorno voltino. Od zgornje strani se vleče z germovjem ome-jena pot dalje proti verhu na grič, Sleme po imenu. Grič je krog in krog z gozdi lepo obraščen, na verhu je nekaj prav čverstih cerovih dreves, na južni in ve-černi strani pa je trata, ki jo čedalje bolj zarašča ger-movje, vendar se še marsikje dobro poznajo razbraz-dani kraji, znamenje, da so bile nekdanj tukaj njive. Če zaviješ po majhinem klancu proti „kreganškemu potoku“ prideš do dvojne skrite ravni pod „zelnik“, ki ga okol in okoli zarašča tamna goščava, le na enem mestu s ni upalo pognati ne ternje ne drugo germovje; kajti tu je čudovita perst, posvečena s pomenljivim spominkom ker glej! v skritem zakotji raste na pozabljeni gredi — germič starodavnega rožmarina. Spreleteto me je bilo

neko neznano milo čutje, ko sem bil prvič zagledal blago cvetko v samotnem kraju; kaj še le je čutilo serce, ki te je, skriti rožmarin! nekdanj gojilo s toliko radostjo, pozneje pa z neznanskimi bolečinami. Kmalu me boš boljše umel, dragi bravec! prosim, le malo poterpi.

Peljem te sopet verh Slemenca, kjer je pod koščatim gabrom še zdaj kupček kamenja, razvalina nekdanjega pohištva. V bližnji in daljni okolici pa je viditi mnogo belih cerkev, velikih in majhnih vasi; pozdravljajo te visoke goré, prostrane planjave, lepe vinske gorice in deleč raztegnjene širjave raznih gozdov. Za lipoglavskim poljem ti kipi mogočni Kom v nebeške višave, prek njega pa je dokaj planin nakopičenih noter do bele Ljubljane in do novomeških Gorjanec; vidi se tudi bela kopa notranjskega Snežnika. Proti zahodu prav vštric Slemenca je drug griček, na njem stoji čeden grad: na Lepem Dobu. Krog in krog se širi rodovitno polje z zelenimi travnici za Mirno in drugod; v obližji je velik vinograd, pred gradom pa prostoren vert z obilnim sadnim drevjem, zraven pa so pōdi, hlevi in druge potrebne poslopja. Vendar je zginilo že precej stare lepote in nekdanjega bogastva, čeravno še zdaj ni brez lepega premoženja. Spomina vredno pa je to, da sedanja grajščaka z vso svojo družino sta popolnoma slovenska. Ako tožiš, dragi moj! da ni slovenske gospōde, pridi na Lepi Dob, pa boš vidil, da Terbinec in Janov Jože sta korenita možá, uterjena v domačih šegah. Pa tudi nekdanj je bivala tu blagoselna gospōda, ki so jo podložni kmetje iskreno ljubili. Pozneje, ko grajščina en čas ni bila sama svoja, ampak dokupljena boštanjskim grajščakom, se je pa s tlačani nečloveško ravnalo, kakor marsikod drugod.

Za cesarja Jožefa je živel na Lepem Dobu gospod baron Môdras, blag in veren mož, zaročen z žlahno gospo Elizabeto. Priserčno sta se ljubila, ter živela v

vednem miru daleč od mestnega šuma in hrupa. Bog ju je obilno oblagodarjal; dal jima je razun mnozega bogastva tudi nade polno dete, hčerko Angelo, veselje in nado pridnih roditeljev. Odrejali so jo kaj skerbno in lepo, da niso mogli boljše, saj jim je pa tudi veselje delala, da bi ne bili mogli večega doživeti. Tako je rasla na letih in pameti, kakor zala roža med ternjem, in v samotnem gradu tudi ni imela priložnosti pečati se z zapeljivim svetom.

Cesar Jožef je pa marsikaj v svojem vladarstvu prenaresjal in prestrojaj, kar se je posebno tadajnim ljudem čudno zdelo. Daravno je bil dobrega serca in dobrotljiv oče svojim podložnim, prenaresil se je vendar velikokrat v kaki reči in s tem nakopaval sovraštvo namesti ljubezni. Razun družih njegovih početij je tudi znano, da se je na njegovo povelje opustilo veliko tisoč samostanov. Razposiljal je namreč samostanske duhovne v šole in k pastirstvu, druge neposvečene osebe pa so si hodile kruha iskat, kakor so vedile in znale.

Bilo je zadnje dni mesca maja, okoli leta 1786, ko je po veliki cesti od Pijavec doli korakal mladeneč čverste postave, star okoli 20 let. Bil je velike, bolj tanke rasti, modrega, nekoliko podolgastega obraza, milih oči, pa visocega čela. Le obleka ga je nekaj pačila, ker ni bila vsa ene verste. Po spodnji meščanski opravi je namreč mahal samostansk plašč, spričevaje, da popotnik je bil berž ko ne v samostanu. Ravno jo je zavozil od Keržišč dalje po Vertaškem klancu, ko se je solnce jelo bližati zatopu, kar se mu pokaže ostreše podobeljske grajščine. Truden in spehan ni mogel naprej, ker se je ravno mračilo; šel je tedaj v grad prosit, da bi ga preočili.

Do hleva pridšedšega so psi oblajali in berž nanzanili domačim, da je prišel tujec. Zato ga pri vratih

pred gradom že čaka strežaj, ter praša, kaj hoče. Ko mu razodene prišlec svojo željo, gre k baronu v zgornjo izbo povedat, da prosi samostanec prenočišča. Baron velí strežaju, naj ga v izbo pelje in mu dobro postreže. Vse se je voljno in natanko storilo. Čez nekoliko časa reče baron služabniku, da mu pripelje popotnika v posebno sobo, ker hoče ž njim govoriti. Tujec prišed k baronu se spoštljivo prikloni, grajšček pa ga prijazno pozdravi, ter ga popraša, kdo je, kam gre in odkod itd. Popotnik pa odgovarja baronu: „Milostljivi gospod! ne zamerite, da sem se prederznil Vas nadlegovati. Jaz sem, če Vam smem prosto svoje ime razodeti, Janez Zaman, rojen v Selu; izvolil sem si bil mirno samostansko življenje, pa saj Vam je znano, kaj naš cesar počenja, iti si moram drugačnega kruha iskat, pa še nič ne vem, kje ga bom našel. Noč me je primorala, da sem se tu oglasil, in upam, da se nisem pregrešil, zanašaje se na blage serca milostljive grajske gospode.“

Na to pride gospá, pozdravi popotnika in pove baronu, da je večerja pripravljena. Povabila sta tudi Zamana.

Ves vesel in brez vse boječnosti, kakor se spodobi omikanemu človeku, je stopal Janez Zaman za baronom, in odšel v razsvitljeno dvorano. Tam je stala mlada gospodičina, gledajoča zali venec, postavljen na sredo mize, ki je duhtel po vsi dvorani. Baron jo pokaže Zamanu rekši: „To je moja hči Angela, ki bo jutri obhajala svoj šestnajsti god in rojstni dan.“ — Pri teh besedah ste se ko bisera svitli solzi očetu uternile, ker bolj ko kdaj ga je ganil pogled nežnega bitja, mile hčerke, ki je bila lepe postave, in angeljsko čiste duše. Sedli so za mizo in se krepčali z dobrimi jedili. Vnela se je potem mirna govorica o raznih rečeh. Prav radi so poslušali Zamana, ki jim je pravil marsikaj iz svojega

življenja. V samostanu se je naučil več jezikov in se uril v raznih vedah; povedal je, da se je posebno marljivo vadil tudi vertnarstva, in da je izveden tudi v gospodarstvu. „Dve leti“, je rekel med drugim, „sem bil pa pri grofu Maze-tu za domačega učitelja; izročena mi je bila deklica, stara deset let, in bistrega uma, da malo taci. Bila je mirna, poslušna, in se je učila, da sem stermel nad njeno bistroumnostjo. Dobro se mi je godilo, hodil sem s plemenito gospodo po mestih nemških in laških, nazadnje smo stanovali v Ljubljani. Ali kar je bilo grofu in grofinji naj ljubšega, meni naj dražega, je nenadema Bog vzel: moja pridna učenka je umerla! Včeraj je že 8 dni minulo, kar smo nedolžno stvar izročili hladni zemlji. Bolehala je 12 dni, poslednje tri se ni več zavedla, ali zadnji večer, ko sem je šel gledat, s solzami oblit, me milo pogleda in reče: „Z Bogom, Zamán! po dvojni izgubi te čaka mnogo veselja.“ — Sam ne vem, kaj to pomeni.“

Vsi so obmolčali in ura na bližnji stolici je bila deset. Zunaj je bila svitla noč, med neštevilnimi zvezdami se je vidila tudi mila luna. V gradu je bilo vse tiho in mirno, le v dvorani še niso pojenjali razni pomenki. Kar že pozno v noč pred gradom nekdo na lahko zakašlja, in prec za tem se oglasi godba miloglasnih strun. Vsi vstanejo in gredo k oknom. Belolasi starček in berhka mladenčca stojé na kamnitnem tlaku, starček ima gosli in gibčno strune prebira, naznani mladenčema resno, žalno vižo, in o luninem svitu se razlega do visoke dvorane:

Čudo zvezdic, lej, gorí,
Dvema pot enaka ni,
Ena se mem druge giblje,
Nizko ali visoko ziblje.

Tu na zemlji pa ljudje
 Po širokem res živé,
 Serc premnogo razno bije,
 V njih so čudne harmonije.

Eno pride do nebá,
 Radost, mir ga spremljata,
 Drugo v breznu dol' trepeče,
 Sklijo rane ga boleče.

Pride noč in pride dan,
 Tak je tudi serčni stan:
 Dans mu sreča sije mila,
 Jutro ga že tare sila.

K godu cvetja daje vert,
 Dom veselja je odpert,
 Mili so teh strun glasovi,
 Žalostni prihodnji dnovi.

Pevec vnet ti poje zdaj,
 Bog zna, al' bo pel še kdaj;
 Spremenljivo je življenje,
 Žene proč ga hrepenenje.

Angela je dala pevcem tri zlate, in odšli so s potoma.

Bližala se je polnočna ura, vsi so zaželeli pokoja, tedaj so se razšli, vsak v svojo spavnico.

II.

Zaman se je vsim jako prikupil z verlo omikanim obnašanjem in z umnim, resnim govorjenjem. Baronu je bilo posebno všeč, da je našel človeka, kakoršnega

je davno želel; to mu je bilo kakor nalašč, ker ravno ni imel vertnarja, pa tudi oskerbnika si je vošil, kateremu bi se smelo vse zaupati. Ko je bil tedaj Zaman drugi dan že dalje odpravljen, in je strežaja prosil, naj gré gospôdi povedat, da se želí popotnik posloviti, šel je baron sam k Zamanu, in ga nagovori tako le: „Dragi Zaman! ker pravite, da še ne veste, kje si boste službe dobili, ostanite raji pri meni. Prav treba mi je dobrega vertnarja; če Vam je všeč, pa ostanite tukaj; zastran plačila se bova že pogodila.“ — Kdo bi bil vselejši od Zamana, ko je čul te besede! Hvaležen je prevzel vertnarstvo na vertu Lepega Doba.

Prosil je prec prvi dan, da so mu vert malo razkazali, dela pa se ni smel lotiti, ker to je bil slovesni dan vsej družini, še celo tlačanom, zakaj obhajala je grajska gospodičina veseli god in rojstni dan. Vsem se je na obrazih vidila radost, ker so gospodičino iskreno ljubili, in visoko spoštovali. Sleherni ji je kaj prinesel in ona je vse za ljubo jemala, če tudi še tako malo.

Tudi Zaman je šel sreče vošit Angeli, in ji rekel na kratko: „Milostljiva gospodičina! blagovolite tudi od neznanega tujca sprejeti majhno vezilo za spominek, ki Vam ga podarí z vsem spoštovanjem.“ Na to ji podá iz čistega zlata narejeno, z dragimi kamni okovano svetinjo, v kateri so bile na rudečo svilo všite podobe sv. Angele in sv. Terezije. Nedopovedljivo je veselje, katero ji je s tem naredil.

Zdaj pa se je poprijel Zaman svojega posla. Od začetka se mu je prepuščalo samo vertnarstvo. V malo tednih je ves vert tako lepo vredil in razdelil, da ga je bilo veselje viditi. Vse je moralo imeti svoje mesto, nič nerodnega in nečednega ni terpel po gredéh in med poti. Poznal je vse cvetlice in druge rastline, vedil je veliko, kako se to in uno zelišče rabi za zdravilo, in sadike je znal tako umetno obdelovati in gojiti, da mu

ni skoraj nikoli spodletelo. To je bilo Angeli veliko veselje, hodila je z materjo na vert, in Zaman ji je razlagal marsikaj iz rastlinoslovja. Baronovo bistro oko ni moglo Zamanove bistrumnosti prezerati, kmalo je moral zapaziti izvedenost in premetenost mladega moža, prepričal se je, da v persih mu bije blago serce, iz kterega vzhaja hvalna iskrenost, redka ljubeznjivost in vsem všečna priljudnost brez vse hinavščine. Ta možata poštenost in jasna ravnodušnost je mnogo koristila baronu in Zamanu. Grajščak se je skerbí čedalje bolj odkriževal, Zaman mu je bil vedno ljubši, potrebniši, veljavniši in draži, in sčasoma mu je prepuščal celo gospodarstvo. Lahko se je z doma odpravil, kedarkoli je hotel, sam ali z gospo in hčerjo, ker Zaman je vse poskerbel popolnoma po gospodovi volji.

Novega vertnarja je pa tudi sosebnost veselilo, ako je mogel kje pusto zemljo v rodovitno spremeniti, kar je toliko laže dognal, ker so mu tlačani radi pomagali. Nekega dne se sprehajata z baronom zamišljena v razne pogovore. Bilo je popoldne in solnce je lepo sijalo na slemenško goro. Zaman reče gospodu: „Glejte, gospod baron! kamor pogledate proti vzhodu, drugoga se ne vidi, kakor gozdi. Kako lahko bi se dal vsaj tale griček predrugáčiti, ki se tako prijazno k nama ozera. Preden bi leto preteklo, stala bi verh Slemena pristava in poleti bi zorila krog nje rumena pšenica po polji, ki ga zdaj zaraščajo puste goščave.“ — Če se hoče Zaman velikanskega dela lotiti, ne branim mu, še hvaležen mu bom, in veselilo me bo, ako se ti izide po sreči“, reče baron Zamanu, kterega je to v serce razveselilo.

Kmali je tedaj jel grajske tlačane unkraj „kreganškega“ potoka voditi, in na Slemenu so padale drevesa, da je bilo kmali vse rumeno od posušenega perja. Požigali so in ruvali štorovje posekanega drevja, preko-

pavali celino in potlej gnojili in orali, tako da se je kmali lahko sejalo. Na verhu pa je dal Zaman lepo hišo narediti, in druge potrebne poslopja postaviti. Malo spodaj je zagrabil vert, ker se mu je zdel prostor primeren, in vsadil vanj dosti cvetlic, ki so prav rade rasle. Tu se pravi še dan današnji „pod zelnikom“.

Novega zemljišča je bil Zaman neizrečeno vesel. Pa tudi gospôda iz grajščine se je radovala gledaje na lepo slemenško pristavo, kamor je ljubljani Zaman tako rad zahajal. Baron mu je celo rekel: „Vse Sleme je tvoje, in tvoje bo, kar boš tam pridelal, le toliko si izgovarjamo, da te bomo časi obiskali.“

Hitro so odhajali Zamanu prijetni dnevi v podobeljskem gradu; kar je službo nastopil, ste dve leti pretekli, in napočil je spet davno zaželjeni dan Angelinega godú. Po vsi naravi je bliščelo krasno spomladanje cvetje, v vertih, doma na Lepem Dobu in na Slemenu se je razsipalo dosti vsakoverstnih cvetlic, in Zaman je nabral naj lepših, da je gospodičini venec zvil za vezilo. Daravno je imel v gradu vsega dosti, vendar ni vedil zavoljo prevelike pametnosti, kako zeló ga ljubijo in spoštujejo serca njegove gospôde. Zato pa nikdar še sanjal ni o premili sreči, ktera se mu je v dan Angelinega godú razodela.

Že pred ta dan, ko je Zaman cvetlice nabiral za slovesni venec, poklical je baron Modras svojo gospo in svojo hčerko k sebi v izbo. „Nekaj važnega se imam danes z Vama zmeniti“, je začel govoriti, ko ste predinj prišle, „bom vidil, če sta tudi vé mojih misli. Posebno pa zadevlje to tebe, preljubeznjiva moja hčerka! ki si mi edino veselje, vsa sreča in ljubezen, moje vse. Danes boš spolnila spet eno leto svojega življenja, in jutri, če Bog dá, bomo obhajali tvoj osemnajsti rojstni dan; povem ti, da se ga veselim iz vsega serca! — Vselej sem pripravljen zate življenje dati; terdno upam,

da ti bo dobri Bog dočakati dal še mnogo dni po moji smerti. Tebi bom izročil vse, kar imam in premorem. Pri tacih okoliščinah pa ne boš mogla ostati samica, treba ti bo poiskati iskrenega serca, s katerim se boš tesno sklenila, da te bo zvesto ljubilo noter do groba. Serce pa, ki ti ima lajšati in slajšati težave in britke dneve zemeljskega življenja, mora biti v zvezi z lepo, nesprideno dušo, ki je last poštenega in bistrega mladenčca, kateri se spremeni v verlega moža. K temu ne pomaga plemenitost prirojenega, praznega imena, ampak skerbno hranjeni in pomnoževani Stvarnikovi darovi. Lej, predraga Angela! poslušaj, kaj mislim jaz, kaj misli tvoja dobra mati Elizabeta: „Če te veseli, boš jutri roko podala — Janezu Zamanu, in jaz vaji bom blagoslovil, da bo srečno vajno zaročilo, srečna vajna prihodnja zakonska zveza.“

Globoko ginjena si obriše Angela svitle solze, in z ljubeznjivim nasmehljajem poljubi očetu in materi roko. Oče in mati pa jo primeta vsaki za eno roko, in jo zaporedoma poljubita.

Drugi dan pride Zaman srečo voščit ter prinese zal venec v roci. V veliki dvorani je našel Angelo pri očetu in materi, pa ni se dosti obotavljal z vošilom. Ko je izgovoril, pristopi Angela in mu roko podaja, ali skoraj si je ne upa prijeti. Angela pa reče: „Ne boj se moje roke, nikdar ti ne bo žalega storila, in če hočeš, podam ti jo z zmirom; visokorodni stariši naj mi bojo za pričo.“ — „Preblaga gospodična! kako mile so tvoje besede, le škoda, da sanje toliko pred menijo, kolikor slajše so“, odgovori Zaman.

Baron pa reče na to: „Prebrisani Zaman bo vendar vedil, kdaj spi ali čuje; ne brani se Angeline roke, ki ti jo ponuja v najno in lastno veselje; ako hočeš njo osrečiti in naji razveseliti, vedi, da Angela hoče v resnici tvoja biti.“

Zaman skoraj ne vé, kaj mu je početi, tako je stermel od veselja; prime počasi Angelino desno in pravi: „Če je tedaj tako, bodi mi pozdravljena pri-serčna moja zaročnica!“

Prigodek ta je bil neznano ganljiv, in precej dolgo ni nihče besedice čerhnil. Med tem je pri sv. Trojici poldne zazvonilo, vsi se prekrižajo in molijo angeljsko češčenje. Po molitvi so ogledovali umetno spleteni ve-nec, ki ga je Zaman prinesel, dokler se ni pričela ra-dostna gostija.

Po jedi obsedita gospod in gospa na mehkem di-vanu, Zaman in Angela pa se podasta na vert.

Preslabo je moje peró, predragi bravec! da bi ti popisoval sladke čutja veselih roditeljev, in osrečeni serci mladih združencev, ki sta se zamaknila na mičnem sprehajališču med prerojeno cvetje grajskega verta. Kakor prva človeka v raji, sprehajata se tu Zaman in Angela v lepi, čisti ljubezni, saj ju je sklenila preblaga očetova roka, in ju spremlja njen pomenljivi blagoslov.

Prehajaje od kraja do kraja, od konca do konca, pogovarjata se dokaj važnega, pa tudi kratkočasnega, utergata marsiktero cvetlico in si nadajata cela šopka. Nazadnje pa ulomi Angela veršiček košatega rožmarina, ter ga podá Zamanu: „Na, dragi Zaman, še to, da boš imel za spomin današnjega dne.“ Smejé prime Zaman lepo razraščeno mladiko.

Nedolžnega razveseljevanja ni bilo ves teden ne konca ne kraja. Osmi dan pa odide Zaman k svoji pristavi na Sleme, in nese sabo rožmarinovo vejico, ki mu jo je dala Angela. Pod „zelnikom“ jo posadi v naj lepšo gredo, ter jo posebno pridno zaliva in obde-luje. V kratkem se je rožmarin tako razrastel, da ni bilo memo njega večega zelišča na vertu.

III.

Nekega dne priderdra na Lepi Dob težka kočija. Iz nje stopi neznan gospod in praša za barona Modrasa. Peljejo ga tedaj k baronu v izbo. Drugi dan se spet odpelje, pa nihče ne vé, kdo je bil, po kaj je prišel, razun barona. Po kosilu reče baron Zamanu: „Jaz, moja gospa in Angela pojdemo v Terst, ne bo nas kmali nazaj, gotovo ne pred letom, tedaj le dobro doma varuj!“ — Kmalí so se z doma odpravili, Zaman jih spremlja nekoliko, potem se posloví. Pri odhodu mu je Angela šaljivo djala: „Ko se vernemo, pojdeva k poroci.“

Zaman je izverstno gospodaril doma in na Slemenu, vse mu je šlo po sreči tako, da si ni mogel nič boljšega želeti. Enkrat je sedel v vertu pod „zelnikom“ v gabrovem šotoru, blizo koščatega rožmarina. Pretre-sovaje dosedanje svoje dogodke in sanjaje o prihodnji sreči se pogrezne v mnogotere misli: „Človek išče sreče, pa sreča najde človeka. Nikdar bi si ne bil mislil, da mi bo baronova hči roko podala, da bom ž njo vred dobil grajščino in toliko posestva in bogastva; pa vendar, če Bog dá, vse to se bo zgodilo. Kako lepo mi poganjaš, kako košato se razraščaš, zeleni rožmarin! Ti si prava podoba moje povzdige; iz nič sem prišel na toliko stopinjo, tudi ti si se tolikanj vzveršil in razkošatil, pa iz male mladike. Kako vesela te bo moja Angela, ko pride iz Tersta nazaj; morebiti mi še verjeti ne bo hotla, da se je njeno darilce tako lepo razraslo.“ Za tem je polagoma zaspal, sloneč na gladkem priročji. Ali tudi v spanji je dalje premišljeval, motile so ga čudne sanje. Vidil je, da se je baron z gospo in Angelo vozil po jadranskem morju, kaj dobre volje in vesel. Dalje in dalje so jadráli proti Benetkam,

kar se na enkrat vzdigne strašen vihar, potrese barko, in — Angela pade v morje! Neznansko zavpijeta oče in mati, ali ni je bilo več. Odpeljala sta se dalje v laško deželo, da jih ni bilo več nazaj. Vidil je tudi, da se je grajščina na Lepem Dobu vžgala. V groznem strahu plane na kviško, ali zbudil ga je le mavrični svit, ki mu je posijal na obraz od bližnjega vrelca.

Vendar pa so ga sanje vznemirile, češ, lahko se jim pripeti nesreča, kakoršna koli; gotovo se bodo tudi na morje spustili, in kdo vé, če bo prišla Angela nazaj ali ne. Težko je čakal še celih 5 mescov, brez vsega sporočila, ker mu niso nobenkrat pisali. Čez dolgo pa se spet pripelje domača kočija, in Modrasovi pridejo zdravi in srečni domu.

Upokojilo se je serce Zamanovo, nastali so sopet dnevi tihe radosti, na misel so mu hodile Angeline besede, izrečene pri slovesu. „Nadlegovale so me velike skerbi zastran vašega zdravja“, je rekel enkrat, „ker mi niste nobenkrat sporočili, kako se Vam godí in kaj v Terstu počnete. Ugibal sem, kaj Vas tam moti, pa zastonj.“

Zdaj so mu baronovi povedali, da je v Terstu živel bogat posestnik Modrasove rodovine. Ta je bil pred letom poslal tistega gospoda na Kranjsko povedat, da je bolan. Bolehal je še dolgo, ko so bili Modrasovi že pri njem. Po smerti jim je izročil veliko hišo in vse svoje premoženje. — Zato so tam ostali tako dolgo, da so vse v red spravili.

Enkrat kmali po povratku je bila Angela sama v izbi in je sedé pri glasoviru pevala in igrala milo vižo :

Čudo zvezdic, lej, gorí,
Dvema pot enaka ni;
Ena se mem' druge giblje,
Nizko al' visoko ziblje.

Ravno je prišel Zaman do vrat in hotel poterhati, ko je pela odstavek:

K godu cvetja daja vert,
Dom veselja je odpert,
Mili so teh strun glasovi,
Žalostni prihodnji dnovi.

Zaman lahko odpre in stopi noter. Angela hoče vstati, on pa jo prosi, da še dalje igra in prepeva. — „Slišal sem, sam ne vem kje, to pesem, ne pametim pa, da bi jo bila ti kdaj pela“, reče Zaman, ko je Angela glasovir zaperla.

„O ko bi ti vedil“, mu odgovori, „kolikokrat sem jo pela, bodi si tu doma, bodi si tam v obmorskem Terstu; čul si jo pa prvi večer, ko si k nam prišel, že pozno po noči so jo peli pevci pod oknom“.

„Res je“, poterjuje Zaman, „zdaj se dobro spominjam; čudim se pa, da si tako dobro zapomnila besede in napev“.

„Zapomnila sem si res dobro, še predobro; kolikorkrat zapojem besede:

Mili so teh strun glasovi,
Žalostni prihodnji dnovi,

se zatopim v globoko otožnost. Čudna resnica mora biti v versticah, serce jo čuti, ali viditi je ne morem, ker mi jo zakriva bodočnost.“

Zamanu niso tolikanj v serce segle te besede zdaj, ko pozneje, ko je preživo čutil njihovo pomenljivost. Smehljaje jo je tolažil, in ji velel, naj se ne daja otožnosti v roke, marveč naj skuša, da bo kolikor mogoče vselej dobre volje.

IV.

Nekoliko pozneje pride Angela na slemenško pristavo. Vse ji je po všeči, nar bolj pa vert pod „zel-

nikom“. Zaman ji vse lepo razkaže, na zadnje jo pelje tudi k rožmarinovemu germu, in ji pove, da je to mladika, katero mu je podarila tisti dan, kadar sta se zaročila. Angela se jako čudi, ker je rožmarin tolik zrasel. Potem jo pelje Zaman v zeleno gabrovo hišico, tam sedeta rožmarinu nasproti. Vstric rožmarina se je visoko od tal zaganjal tanek curek, ki ga je Zaman od bližnjega studenca napeljal. (Pri studencu pravijo zdaj pri „jelenovi luži“.) Solnce je stalo že visoko na nebu in zeleni rožmarin je rumenil blišč vodenega curka, kateri je bil nekdanj Zamana zbudil iz nemirnega spanja.

„Tukaj-le sem sedel nedavno“, jame Zaman Angeli pripovedovati, „premišljeva je bilo svojo osodo. Rožmarin, sem si mislil, je pač lepa podoba moje velike sreče, in še več je v sercu sladkih in veselih upov, ko na germu nežnega zelenja. Pa siloma me je spanje prevzelo, in sanjal sem nemirne sanje. Vidil sem, kako si se vozila po jadranskem morji, pa na hip je vstal hud vihar, ladija se je zazibala, in ti si padla v brezno globočega morja. Da se mi je bilo zbog tega serce vznemirilo, lahko se da misliti, zato sem se neizrečeno oveselil, ko sem vas spet doma zagledal srečne in zdrave. Kolikokrat sem hodil po grajskem obližji in todi po Slemenu, ter hvalil Boga za plemenite in dobrotljive serca, ki mi jih je dal najti. Le njemu je znano, kolikrat sem v jasnih nočeh prešteval svitile zvezde neskončnega nebeza, zamaknjen v sladko povečevanje njegove slave. Nikoli pa nisem pozabil prositi sreče svojim dobrotnikom. Saj pa tudi ne morem drugači misliti, draga Angela! kakor da me je Neskončni uslišal; le nekaj bi te še rad opomnil, saj veš, da se nisi bila molcé poslovila od mene pri odhodu v Terst.“

Angela malo pomolčí, potem pa odgovarja Zamanu: „Pač imaš blago serce, dragi Zaman! in lepo dušo ti je vdihnil dobrotljivi Stvarnik. Dvakrat srečna sem, da

se veseli še eno serce tu v tem samotnem, pa meni nad vse ljubem kraji. Od groze sem se tresla, poslušaje nečloveške dogodbe, ki se godijo po Francoskem, in ki se primičejo če dalje bliže.

Zdí se mi, da se bo iz rodovitne sedajnosti izsnovala Krasu podobna prihodnost; vendar Bog bodi varh! — Tam v daljnem velikem mestu sem pa tudi svet zagledala od pravega kraja; o kako dolgo mi je bilo eno leto, daljše ko doma vse dosedanje. Spoznala sem čudne malike, našemljene obraze in druge spake, za katerimi se poganjajo stari in mladi, revni in bogati, čislani in zaničevani. Vem, ljubi Zaman, da si tudi ti marsikaj skusil, saj si obhodil in vidil več ko jaz, pa vendar težko, da bi se tebi tolikanj gnjusilo nad svetom, kakor se meni. Prazne so mi bile vse veselice, vsi kratkočasi, ker sem vedila, da za slehernim, na videz še tako lepim cvetjem tiči strupeno ternje, ki vbada človeku smertne rane. Morala sem se prepričati, kako naglo vse mine na zemlji, ker v ravno tisti hiši, kjer smo mi stanovali, je imel naš sorodnik tri zale mladenčce in dve mlade gospodičini; pa daravno so bili vsi v nar boljših letih, je vendar v enem mescu nemila smert pokosila — vsih petero. Mnogo-mnogokrat sem slonela pri oknu v petem nadstropji gledaje čež mesto na morje; kaj sem vse premišljevala, mi ni moč dopovedati, saj veš, da misli so hitreje, ko blisk; koliko jih tedaj pride in zgine en dan, koliko v daljšem času po dnevi in po noči! — Pri vsem tem se mi je pa serce navzelo čudovite moči, da se ne bojim nobene nevesele osode. Ako bi mi bilo dano, da bi svet pomirila, kako rada bi dala za to svoje življenje!“

„Pa vendar ne boš naslednica device orleanske“, jo popraša Zaman zavzetno.

„Da! znano mi je njeno ime, nadaljuje Angela, „čudila sem se često njeni hrabrosti. Pač se spodobi, da

jo povzdignejo na častno stopinjo, kakoršno si je popolnoma zaslužila. Ali jaz, dragi Zaman, nisem pogumna Joana, in tudi nimam nebeškega znamenja. Smilila se mi je pa že pogosto lepa kranjska dežela, ki je že toliko hudega prebila. Kdo se ne spominja divjih turških rojev, ki so jo tolikokrat premandrali, ali bojim se, da bi ne prišlo še kaj hujega."

Tako je Angela govorila, ker so se takrat na Francoskem čudne reči godile, kar je močno prevzelo njeno čutno serce; Zaman pa jo je tolažil: „Angela! ne boj se, jaz se nadjam le dobrega“.

„Naj se zgodi volja božja! Tudi jaz upam, da nas še ne bo kar berž nadlegoval bojni hrum, saj smo daleč preč. Serčno sem želela še enkrat priti v mirno zavetje tihega domovja, in menim, da ga ne bom nikdar več zapustila. Tu se hočem veseliti, ali žalovati, srečna ali nesrečna biti. Tebe pa, dragi Zaman! je pripeljala sem sveta previdnost, in le Bog vé, kakošne namene ima še zate, kakošne zame. Kar sem ti pa rekla pri odhodu v Terst, mi je še zdaj jasno v spominu, upati smeva, da se nama bo veselo upanje kmali spolnilo.“

Tako je sklenila Angela in odšla domú. Zaman pa je premišljeval resnobno govorjenje, vendar si ni nič hudega obetal, marveč se le veselil njenih zadnjih besedi. Tudi baron je omenil poroke, ter opomnil Zamanu in Angelo, naj se sčasoma pripravita za bližnjo slovesnost; povedal pa jima ni dneva, ktereга je sam mislil.

Med tem so sopet napočili prijetni dnevi rajske spomladi. Ozelenele so trate in polja krog dobeljske grajščine, po širokih gozdih se je razvijalo mlado zelenje, in pisano cvetje se je razsipalo po sadnih drevesih. Poganjale so krasne cvetlice po premlajenih ledinah, naj krasnejše pa po gredah Zamanovega verta.

Ali ni bila, dragi Zaman! lepa pomlad podoba tvoja, ter podoba tvoje blage zaročnice? Pač si se radoval zalih rož, ki so ti imele slajšati bližnji god mlade Angele, in skoraj gotovo tudi veselo slovesnost vajnega ženitvanja!

V.

Zadnje dni velicega travna 1790 je dan za dnevom derdralo mnogo kočij proti Lepemu Dobu. Sošlo se je obilno gospôde iz bližnjih in daljnih grajščin, še celo iz bele Ljubljane.

Dragi bravec! vem da ugiblješ, da so se zbirali k Zamanovi in Angelini svatbi. Prav imaš, ker tako je tudi bilo. Ravno tistega dne, ko je Angela obhajala svoj god in rojstni dan, imela se je tudi z Zamanom poročiti. Že je nastopil zadnji večer pred poroko, in v veliki dvorani je zbrana sedela imenitna družba. Na mizi so se verstile slastne jedila, rumeno vince se je iskriло po dragocenih čašah ter vedrilo radostne serca visokim gostém. Razlegale so se dobrovoljne zdravice in napitnice vsem pričujočim, posebno pa sta se blagrovala presrečni ženin in nevesta. Zavnemali so radostno društvo vbrani glasovi nebeške godbe, vse se je topilo in vriskalo od veselja. Ali na hip je vse osupnilo, obraz slovesne veselice se je spremenil v grozni strah, in za tem je hipoma pridirjala britka žalost. Velika zmešnjava je nastala po dvorani in po vsem gradu. Molcé so tavalı gospodje sem ter tje, in gospé so bile prepadene, in še omedlela je ta in una. Kar na enkrat prižgó mertvaško svečo, — en čas je vse tiho — in zdaj se odpró solzni potoki.

Domá je bila Angela sčasoma spet pozabila mnoge nerodnosti, ki so ji serce plašile v posvetnem mestu. Odganjala je žalostne novice, ki so dohajale z razdivjanega sveta, in živela je prav mirno in srečno v naročji

ljubeznjivih staršev. Vendar je bila nekako zamišljena in tiha, najraje je bila sama, ali v vertu, ali v izbi. Ako so jo popraševali, kaj ji je, odgovarjala je, da je polna tihega veselja, da je pa rada samotna, ker najlože pre-mišljuje razne reči. Tako je tudi bilo. Serčno je ljubila Zamana, ker je bil blag in mil mladeneč, veselila se je njegove zaveze, ali na tihem je dvomila, če bo kdaj ž njim zaročena. Njeno serce je bilo nekam zamaknjeno, in zdelo se ji je, da bo previdnost božja vse kaj dru-zega sklenila. Zato pa ni bila otožna, marveč je bila vedno jasna in vesela v družbi svojih domačih, in po-sebno se je radovala pogovarjaje se s pametnim in pridnim Zamanom. Neizrekljivo prijazna in jasna je bila tudi zadnji večer. Kar berž pa jo obide neka slabost, in molčé se nasloni Zamanu na persi že vsa blede. Ta rahlo zakliče: Pomagajte! Na hip je vse po koncu, vsi se razmešajo in hité iskat potrebne pomoči. Položili so jo na posteljo, in ko je eden poprašal: Angela, kaj ti je? je razumljivo odgovorila: Nič hudega. Bledela je pa bolj in bolj, pokazale so se na čelu merzle potne srage in jelo ji je sape zmanjkovati. Nekdo zakliče: Luč! Kmalu prineso blagoslovljeno svečo in ji jo stisnejo v desnico, Angela jo prime in — sladko zaspi!

Razšli so se povabljeni gospôda; neizrekljiva žalost pa je obšla uboge starše, in posebno tudi zapuščenega Zamana. — Obhajali so potem, namesto svatovske slo-vesnosti, pogreb — pogreb mlade neveste.

Neznanska otožnost je spreletavala vso sosesko, vse je žalovalo po blagi baronovi hčeri. Njeno deviško truplo je ležalo, položeno na belo pregernjenem odru, do določenega časa, vse ovenčano in ozaljšano, in po pravici, saj je bila nevesta — nebeška nevesta.

Bilo je družega večera, kar je umerla, že precej pozno v noč, ko je Zaman sam stal v dvorani, pri umerli nevesti, in si hladil serčne bolečine z močnim

tolažilom, da bo enkrat spet oživela; kar se oglasi pred gradom don milih strun, in začuje se žalostna viža:

K godu cvelja daja vert,
 Dom veselja je odpert,
 Mili so teh strun glasovi,
 Žalostni prihodnji dnovi.

K oknu stopivši reče Zaman: Dragi pevci! en dan ste prepozno prišli, pred štirimi leti ste bili tukaj na sinočni večer; namesto zlatov nate mertvaški venec nekdanje darežljivke, in s težkim sercom zapusti dvorano.

V hladnem grobu je počivala Zamanova nevesta Angela, v gradu ni bilo več vesele gostije, ker žalostni dogodek je razgnal tuje goste vsacega na drug kraj. Gospod in gospa nista vedila, kaj bi počela, tako milo jima je bilo po ljubeznjivi hčerki, in tudi lahko, ker sta imela edino dete. Ni jima bilo ostati na Lepem Dobu, sklenila sta iti kam daleč, da bi si lože umirila ranjeno serce. Vse je bilo za odhod pripravljeno, zadnjikrat sta večerjala v grajščini, ker drugi dan sta jo odrinila na tuje kraje, pa nihče ni vedil kam. O ti priliki sta se poslovila od Zamana, rekel mu je namreč baron Modras blezo tako-le:

„Dragi moj Zaman! doživel in izvedil si z mano vred, kaj so vsi veseli upi na zemlji. Vem, da je revno tudi tvoje serce po toliki izgubi; ali jaz te ne morem tolažiti, ker sem sam tolikanj tolažbe potreben. Zapustila bova z gospo to mesto, in težko, da bi ga še kdaj vidila. Ne vem pa še, kaj bo z grajščino, menim, da bo kmali kdo prišel in jo prevzel. Sleme pa ostane tvoje, jaz sem ti porok, da ti ga ne bo nihče jemal. Živi, kakor moreš, ne žaluj preveč, saj veš, da se bomo enkrat spet vidili — v boljši in lepši deželi!“

Baron bi bil še kaj povedal, pa solze so ga primorale, da je obmolčal.

Tudi Zaman je povedal k slovesu kratke besede:

„Res, vidili smo, da človek sklepa in obrača, Bog pa sklene in oberne. Nedopovedljivo hudo mi je pri sercu, pa Bog bo nadomestil vsem, kar nam je zdaj vzal. Iskreno se Vam zahvaljujem, milostljivi gospod! ker ste me že s toliko dobrotami osrečili, in še zdaj me ne pozabite. Bog Vas tolaži in spremlja, koder bote hodili; da ste mi zdravi, Vi in žlahtna Vaša gospa!“

Kočija je stala odperta, Zaman pomaga vanjo gospodu in gospej, še enkrat si roke podajo in baron ponavlja svoje naročilo: „Gospodari tedaj, dragi, Zaman! tukaj tako dolgo, da kdo pride in se gradu polastí. Zdaj pa zdrav, Bog te obvaruj!“ — „Z Bogom Zaman!“ izreče tudi gospa Elizabeta, kočjaž požene, in odpeljala sta se, da ju ni bilo nikdar več nazaj.

VI.

Precej dolgo je gospodaril Zaman, ne vedé, kaj bo z grajščino. Hodil je na Sleme, ki mu je bilo v last izročeno; ali daravno je imel tam lepo pohištvo, vendar ni bil srečen, ker še ni pozabil težke izgube, ki ga je zadela, vedno je bil še otožen. Bilo je kmali po gospodovem in gospejnem odhodu, ko je prišel na Sleme pod zelnik: milo se mu je storilo, in solze so se mu utrinjale, ko je zagledal košati rožmarin, ki mu je pred toliko veselje delal, zdaj pa mu je le še množil obilno žalost. Šel je dalje po „velikim Laporji“ proti Mirni ter sedel na visoko Dulkovo skalo. Močno šumenje mu je donélo na uho iz globočine, ker se „kreganški potok“ izliva v mirniško slapovje. Tukaj sede, se zamisli v pretekle dneve svojega življenja: „Kakor

dereča reka je res tudi človekovo življenje; po raznih ravninah in zakotjih se valí tekoča voda, preden se zagrezne v neskončno morje; tako hodi tudi človek po mnogoverstnih potih, dokler ga ne prehití mir tihega groba. Tudi jaz sem se bil pripeljal z zale ledine otročjih let v mirno zavetje samostanskega življenja, pa silni slap cesarskih prenaredb me je kar nenadoma pripravil — v raj nepričakovane radosti. Ali, o prebritka spremenljivost! odgnala me je zdaj voda v puščavo grenke žalosti. Koliko veselih upov se mi je hipoma poderlo! Kolikanj sem sanjal o presrečni prihodnosti, pa glej, kako naglo je ugasnila njena svitla zora, kako nemilo je slana poparila mlado cvetje še nezačetega veselja! — Pa kaj bi si s tem glavo ubijal, Bog je dal, Bog je vzela, vse hočem voljno prenašati. Kdo vé, kaj veselega me še čaka, in da si mislim, da se mi ne morejo zaceliti hude rane, je vendar lahko mogoče. Gerdo bi bilo, ako bi me celo rahla ženska natora osramotila, ker rekla mi je ranjka Angela — naj v miru počiva! — da se ne boji s tem hujše osode. Njej že sije žar sladkega mirú, tudi meni bo kdaj prisvetil, in gotovo je, da se bova sopet vidila, kader bo hotel vsemogočni Stvarnik. Saj je gotovo, da pod solncem je le minljivost, „in človek je stvarjen zato, da tukaj tudi kaj grenkega poskusi.“

Tako se je miril in umiril žalostni Zaman, ter se podal nazaj k svoji pristavi na Sleme. Čez nekaj dni pa se je spet vernil na Lepi Dob, kjer je bilo treba marsikaj v red spraviti. Ukazal je poslom, kaj imajo tu in tam storiti, po stanicah pa je sam vse pregledal, zverstil in razstavil, kakor se mu je nar boljše zdelo. Hodil je iz izbe v izbo pregledovaje vse natanko, kakor še nikdar popred. Našel je tudi ključ, kterega ni mogel nikamor pripraviti, saj tudi ni nikjer nobenega manjkalo. Kar pride do stene neke izbe, kjer zapazi

ljuknjico skrite ključavnice; tu primeri tisti ključ in odpre se mu izbica, ktero še ni nobenkoli videl. Notri zagleda dve omari, polni drage posode in oblačil, zraven pa majhino skrinjico, ki je terdno zaklenjena. Poišče ključa v omari, in jo odpre, da vidi, kar je v nji. Močno se začudi nad mnogo dragocenostjo: skrinjica je polna srebernine, zlatine in pa dragih kamne- nev neprecenljive vrednosti. Zaman bi si bil lahko opomogel za mnogo tisoč, ako bi bil vzel le nekoliko, nikar že, ko bi bil celo skrinjico sebi spravil. Ali tega Bog obvaruj, poštenost in pravičnost mu je nad vse draga; zaperl je skrinjico, omari in izbo, ter pustil vse, kakor je našel.

VII.

Nekega dne prijezdi proti gradu gospa, stara kakih 40 let in popraša, kje je Zaman. Berž ga pokličejo, in gospa mu naznani, da bo zanaprej ona posestnica Lepega Doba. Zaman ji tedaj izroči vse, kar ji gre, pa ji tudi pové, da je Sleme njegovo, kar je že sama vedila. Ta gospá je bila iz boštanjske grajščine, bogata vdova, po imenu Marija Pogačar. Bila je majhna, prav zastavna, pa huda, da se je vse tres'o pred njo. Znala je gospodiniti, bolj kakor marsikteri mož gospodariti, in gorjé tlačanom, ki so ji bili v oblasti. Zdaj se je v kratkem vse prodrugačilo na Lepem Dobu. Postavila je sem prav hudega beriča za oskerbovavca, pa prijezdila je mnogokrat tudi sama gledat, kako se opravljajo dela. Zaman se je umaknil na Sleme, ali to ni bilo dosti; Pogačarica, ki je kupila Modrasovo grajščino, je rekla, da Sleme je sicer Zamanovo, pa ne drugači, kakor da bo sleherni dan tlako delal na Lepem Dobu. Ta je bila grenka in terda, pa pomagati si ni mogel, ker barona ni bilo več. Zaman je bil tedaj tlačan, ka-

kor drugi kmetje, ves teden leto in dan je moral hlapca imeti na Lepem Dobu. Svojo pristavo pa je moral tesno ograditi, in Bog varuj, da bi bil šel v grajščinski gozd tudi narmanjše reči iskat. Mnogotere zveri, katerih je bilo takrat na Slemenu veliko več, kakor dan današnji, hotle so mu vse požreti, živino in poljske pridelke. Stari ljudje še dobro pomnijo, da je bilo nekdam todi mnogo medvedov, volkov, jelenov, sern itd. Pa Bog ne daj, da bi bil Zaman katero ustrelil, ker jako ostre so bile zapovedi nove gosposke. To mu je bila huda, prehuda stiska, ki mu je grenila vsako veselje, hotel se je je znebiti, kakor koli. Prosil je, da bi se mu tlaka polajšala, toda gospa Pogačarica ni poslušala ne te, ne kake druge prošnje, tako je bila ošabna in samoglavna. Zamanu tedaj ni bilo ostati, sklenil je iti po svetu iskat barona Modrasa, da bi se mu v službo ponudil. Zato praša enkrat Pogačarice, če ve, kam je šel. Povedala mu je, da ni ravno prašala, kam gre, ko je bil pri njej, da ji je prodal grajščino; gotovo pa, je djala, da bi ga našel v Terstu, ker ima tam hišo svojo; pa saj ima še nekaj na Lepem Dobu hranjenega, bo že pisal, kam se mu ima poslati. — Zaman se je tedaj namenil, da ga pojde iskat v Terst.

Družini, kolikor je je imel, je rekel, naj si drugej išče službe. Premožjenja pa je kolikor mogel v denar spravil, da je lahko potoval. Nihče ni vedil, kaj misli; komu bi bil pa tudi povedal, ker si v samoti ni mogel prijateljev dobiti, ni imel nobenega. Kdo pa ne ve, kako dolgočasno je življenje brez prijateljstva? Če imaš tudi vsega dosti, vendar ne moreš biti sam; pa tudi še nisi zadovoljen s tistimi, ki ti opravljajo, česar sam ne moreš, ampak dobiš si človeka, ki ti je všeč, in mu vse zaupaš, še tako skrivne reči. Rad mu potožiš težave, britkosti in bolečine, in polajšano ti je serce, ker se mu smiliš. Ako si pa vesel, se tudi on s tabo

raduje, Neznano težko je bilo tedaj Zamanu, ker ni imel nobenega prijatelja, tlačanski jarem pa ga je žulil če dalje hujše.

Že dva dni ni bilo ne njega, ne njegovega hlapca na Lepi Dob na tlako. Tretji dan že proti poldnevu prijezdi Pogačarica, in se grozno jezí to izvedivša. Berž pošlje beriča na Sleme; ali tam ne najde žive duše. Zaman je odrinil, in ni ga bilo nikdar več nazaj. Pogačarica je uganila, kam je šel, ker jo je malo pred izpraševal o Modrasu, ali žal ji ni bilo po njem, ker ga ni vedila ceniti.

Slemenške pristave pa se ni nihče poprijel, pustili so jo v pušči, in v pušči je še dan današnji, kakor sem že povedal. Čudno pa je res, da rožmarin „pod zelnikom“ je še zelenel pred desetimi leti; sam sem ga vidil, pa berž ko ne, da že tudi več ne raste.

VIII.

O začetku spomladi nekega jutra prav zgodaj je zapustil Zaman Sleme. Odlomivši si pod zelnikom na vertu veršiček rožmarina posedí še nekoliko v gabrovi hišici in se milo zjoka gledaje proti Lepemu Dobu, kjer so se že zbirali tlačanje k težavnemu delu. Potem jo odrine dalje proti Mirni, za Mirno jo maha do Keržišč na veliko cesto, ki pelje dalje memo Pijavec čez Veliko Loko do Šent-Vida in čez Višnjo goro v Ljubljano. V Ljubljani se je oglasil k grofu Mazetu, kjer je bil za domačega učitelja. Prav prijazno so ga sprejeli in jako jih je veselilo, da so ga vidili, posebno, ker še niso pozabili male hčerke, katero jim je z velikim vspehom odgojeval. Zaman je tudi poprašal, ali bi se mu ne moglo povedati, če je baron Modras v Ljubljani, ali če je vsaj bil. Pa nič ni zvedil o njem, zato se je kmalo poslovil in potoval naprej proti Terstu.

V Terst prišedši je povsod popraševal, če poznajo tega in tacega gospoda, t. j. barona Modrasa, pa nihče ni vedil zanj. Hodil je več dni po mesta od kraja do kraja, sprehajal se je pogosto za morjem, in obiskoval tudi druge sprehajališča zunaj mesta, da bi ga dobil, ali Modrasa ni bilo nikjer najti.

Enkrat popoldne se odpravi na teržaško pokopališče, razgledovat drage spominke, ki se tam vidijo. Odperto je bilo, ljudi pa še nič; čez nekoliko prišeta mlada gospodičina s spremljevalko, ter tudi pregleduje grobne spominke, lepe napise, in prezalo kinčane gomile razne verste. Zaman se je že nagledal in se vračal nazaj v mesto. Memo gospodičin gredé sliši, da reče ena drugi: „Očeta dolgo ni“. — Kmalu za pokopališčem dobi Zaman priletnega gospoda, ki je na tleh ležal, skoraj popolnoma nezaveden. Pri njem je stal čverst vojščak, neznano velik, ali berž, ko je Zamana v gledal, jo je dalje pomeril, potegnivši roko izpod gospodove pod pazduhe. Zaman pogleda za njim in vidi, da mu je iz žepa padel listek, tedaj ga je pobral. Potem prinese vode, zmaka beli robec in hladí gospodu čelo dotlej, da se okrepča in gre dalje proti pokopališču.

Zvečer ravno tistega dne je večerjal Zaman v veliki gostivnici blizo starega mesta ne daleč od morja. Prihajalo je mnogo gostov domačih in tujih, ker so si bili svesti dobre postrežbe. Prišel je tudi tisti gospod, ki mu je bilo slabo prišlo na poti proti pokopališču, imel je sabo gospodičino, ktero je vidil Zaman ravno tamo. Sedla sta vstric njega k mizi, on ju je poznal, ona dva pa nista porajtala zanj. Pri drugi mizi je bilo več vojakov, med njimi tudi tisti, ki je bil izgubil listek, ktere ga je pobral Zaman. Na listeku je bilo njegovo ime in stanovanje, tretje nadstropje ravno te gostivnice.

Zaman ga je dobro pogledal, po nenavadni velikosti, bil je grenadir.

Pozno je bilo in mudilo se je spat. Gospod, sedeč vstric Zamana, seže v žep po mošnjo, da bi plačal večerjo, ali kako ga strah spreleti, ko nič ne najde! — Ta gospod je bil bogat tergovec iz Dobrovnika, ki je prišel v Terst po mnogoverstnega blagá. Grenadir, ko ga je našel nezavednega, mu je ukradel mošnjo napolnjeno z veliko denarji. Blaž Sintič, tako je bilo tergovcu ime, ni vidil grenadirja, le toliko je vedil, da mu je kdo čelo zmakal, ali osebe si ni dobro zapomnil, saj jo je komaj zahvalil, ker je bil ves vertoglav. Njegova hči si je mislila, da mu ni mogel drug streči, kakor mladi mož, ki ga je vidila na pokopališči. Ozre se proti Zamanu, in ga spozna, da je tisti. Tedaj popraša očeta: „Oče, ali veste, Vam ni oni-le stregel?“ — Sintič pogleda Zamana, ga gleda en čas, in reče: „Ne rekel bi dvakrat, če ni bil.“ — Za tem pokliče gostivničarja, in ga vpraša, je-li oni človek tujec ali domačinec. — Pove se mu, da je tujec. Zato naroči, da ga imajo pripreti, ako bi hotel ulti. Zaman čuje vse, kaj se godí, pa se ve da se mu ni bilo bati, ker ni bil samo nedolžen, ampak mu je bilo tudi lahko spričati, da je res nedolžen v reči, zavaljo ktere so ga dolžili.

Nalašč je vstal, kakor bi hotel iz hiše, kar ga zakliče Sintič: „Stojte prijatelj! imam nekaj z Vami govoriti“. — Zaman postoji ves miren.

Sintič: Blezo ste Vi danes na pomoč pritekli nekemu, ki je bil opešal na poti proti pokopališču?

Zaman: Da! ne motite se gospod, prišel sem jaz na pomoč, pa prav Vam, nikomur drugemu.

Sintič. Hvaležen sem Vam, ali plačali ste si predobro, pa sami.

Zaman. Kar se tiče sodbe, Vam povem, da ste se prenaglili, pa naj bo za zdaj, saj me ne bo drago stal. Vi hočete reči, da sem Vam jaz denarje ukradel; pa ko sem jaz prišel k Vam, se je odmaknil velik vojščak potegnivši roko Vam iz nedrija. Komaj pet korakov naprej je izgubil ta-le listek, (zdaj mu ga pokaže). K Vaši in moji sreči stanuje grenadir ravno tukaj, naključilo se je celó, da Vam ga lahko pokažem, tam-le sedi — jaz bom pričal, le primite ga.

Sintič stopi k grenadirju in ga serpó popraša: Ali me poznate? — Vojak obledi in ne vé kaj odgovoriti. Slišal je, kaj so sklepali čez-inj, tajiti ni mogel nič, ker so imeli listek. Dal je denarje nazaj in jokaje prosil za odpuščanje. Sintič je bil dosti blagega serca, da mu ni nakopal kazni.

Zaman se ni dalje pečal, kaj bo z grenadirjem, še Bog, da mu ni bilo treba. Sel je spat in ostal še tri dni v Terstu.

Ko se je tretji dan potem ob morji sprehajal, je stala pri kraji velika ladija, pripravljena za odhod v južne mesta in dežele. Prihajalo je vanjo mnogo popotnikov, ki so bili namenjeni iz Tersta odriniti, eni domú, eni pa z doma.

Prišel je tudi Sintič s svojo hčerjo, in za njima se je peljalo veliko izverstne robe, tudi dokaj žlahtnih cvetlic v lepih posodah. Nad vse lep pa je bil germič zalih rož vertnic, razraščenih iz enega samega debla, posajenega v leseni posodi. Pripetilo se je pa, da se je deblo med prelaganjem zlomilo. To je bilo Sintiču, vzlasti pa njegovi hčeri, jako težko. Zaman je vse to vidil, stopi tedaj k Sintiču in mu reče: „Gospod! ako Vam je drago, ucepim rožni germič, da se ne posuši.“ — „Kaj ljubo mi bo, če se Vam bo dalo, rad bi Vam dal zato lepo darilo“, je djal Sintič.

Zaman je res tako ročno in umetno pricepil deblo, da se ni bilo bati, da bi se veršiček posušil. S tem se je prikupil Sintiču tako, da bi se ne bil mogel bolj. In rayno ta posel ga je osrečil za vselej.

Že dvakrat je vidil Sintič Zamana, saj mu je streigel, ko ga je bila slabost napadla blizo pokopališča, dobila sta se potem zvečer v gostivnici, in brez njega bi ne bil dobil denarjev več nazaj. Zdaj sta se tedaj sošla že tretjič, in to se je čudno zdelo Sintiču. Vprašal je Zamana marsikaj, in spoznal, da je prav priden človek. Razgovarjala sta se dolgo, ko pa Zaman pové, da umé tudi vertnarstvo, mu seže Sintič v roke, in pravi: „Dobro došel, Zaman, pojdi z mano v Dobrovnik, ne bo ti žal, jaz pa ravno potrebujem dobrega vertnarja.“ — To je bilo Zamanu silno všeč, in šel je s Sintičem v Dobrovnik.

IX.

Mesto Dobrovnik stoji daleč doli na Dalmatinskem, v prijetnem kraju ob morji in je močno obzidano, nekdanj je bilo mogočno in veliko, zdaj ni več tako, pa je vendar še vedno terdno. Posebno obilno se prideluje tam vina, žide in olja. Gravoza je lóka, to je morski zaliv, kamor se zatekajo ladije v zavetje, blezo ena nar lepših na svetu.

Na južni strani mesta stoji velika hiša s tremi nadstropji, ki je v Dobrovniku ena naj lepših. Pri tleh so odperte štiri prodajavnice, na vsaki strani hišnih vrat dve. V prvi se prodaja mnogoverstna roba iz jutrovih dežel, ki jo navažajo iz daljne Indije, z azijskih otokov in še od drugot. V drugi se dobiva železnina, ali prav za prav vse, kar se nareja iz raznega rudinstva. V tretjem razdelku pa, ki je največi, ti je čuda blaga založenega, ki se prodaja na vatle; zraven pa vidiš dokaj

dragih drobnarij za vsakoršno rabo. V zadnjem manjšem predalu pa se kupuje moka, slanina in sploh mnogo tacihi reči, ki jih je treba za živež. V teh prodajavnicah se izkupi dan za dnevom silo veliko, vzlasti pri tkanem blagu je vedno polno ljudi. — Za hišo je lep, prostoren vert, nasajen ne le z domačimi, ampak tudi s tujimi rastlinami in cveticami. Marsikaj se nahaja v njem, ki je prineseno iz Azije, Afrike, ali pa iz Amerike. Rastline, katerim je tamošnji zrak sam na sebi premerzel, so spravljene v rastlinjak, to je, v vertno hišo, v kateri je dosti gorkote za rastline iz gorkejših krajev, kakor so naši.

Gospodar ti lepi hiši, vsem štirim prodajavnicam, in še trem ladijam, je le eden — Blaž Sintič. Tu sem tedaj je Zamana prinesla ladija, v katero je stopil v Terstu, ko ga je Sintič naprosil za vertnarja.

Kakor nekđaj na Lepem Dobu, šlo mu je tudi v Dobrovniku če dalje bolj po sreči. Po mnogih skušnjah si je dobro uterdil lepe lastnosti, ktere so nam že znane, bil je, da na kratko povém, mož pošten in omikan na vsako stran. Da je Sintič to kmalo zapazil, lahko je misliti; izročil mu je tedaj sčasoma naj višo stopinjo v službi, postavivši ga nad vse posle pri hiši. Se ve da je težko se na takem mestu prav obnašati, vzlasti, ker je srečnim ljudem obilo zavidljivcov. Tudi Zamarnovi podložni so si prizadevali, da bi ga bili pri gospodu očernili, ali ni se jim dalo, tako verlo se je vedel.

Zena Sintičeva ni več živela, tudi otrok ni imel več kot eno hčer. Mož bil je že postaren, štel je že čez sedemdeset let. Tretje jeseni, odkar je bil Zaman pri njem, je hudo zbolel. Več slovečih zdravnikov ga je hodilo zdraviti, pa prave pomoči ni bilo. Pešal je čedalje bolj, tako dolgo, da je ugasnil. Pogreb se ve da je bil slovesen, saj je bil skorej naj bogateji Do-

brovčan, imel je pa tudi veliko prijateljev, ker je veliko dobrega storil s svojim premoženjem in bogastvom.

Ležé še bolan je nagovoril enkrat svojo hčerko tako-le: „Ljuba moja Amalija! zapustil te bom kmali, nikar me ne zabi. Jaz sem skerbel, da si se lepo uredila, da imaš blago serce, in kakor mislim, nedolžno dušo, kar je več vredno, ko ves svet. Pa nimaš le tega, ampak izročil ti bom tudi dokaj premoženja; da ti ga Bog blagoslovi! Ničesar ti ne bo manjkalo, le Bog te varuj nesreče; vendar je gotovo, da sama ne boš mogla biti; ako hočeš, da ti bo dobro, treba ti bo prebrisanega in bistrumnega moža, da bo znal gospodariti. Ne vem ti pa boljšega nasvetovati od Zaman; ne silim te, pa preudari, kaj sem govoril.“

Kakor vselej, je spolnila Amalija tudi zdaj z veliko radostjo očetovo voljo: po smerti njegovi se je zaročila z Janezom Zamanom.

Tako je dobil Zaman z blago Sintičevo hčerjo vse obilno premoženje. Kakor prejšnjega tergovca je tudi njega vse čislalo in ljubilo, zato pa ni mogel Boga prehvaliti za toliko srečo, ki mu jo je naklonil.

Bilo je predzadnji dan velicega travna proti večeru, ko je Zaman ves zamišljen sedel v vertu na klopi pod zeleno oljko. Amalija, njegova nevesta, prišeta proti njemu, pa je ne zapazi, da si je že blizo. Zaman sedi molčé in se ne gane, čez dolgo pa globoko izdihne, in se zdrami, ker je zagledal Amalijo, ki je ravno pristopila. „Kam si se bil zamaknil, dragi Zaman! in kaj pomeni toliki izdihljeji?“ popraša Amalija.

Zaman pa ji jame pripovedovati: „Predraga Amalija! nisem ti še pravil, koliko sem že doživel, daravno še nisem dosegel visoke starosti. In ravno zdaj sem premišljeval čudno svojo osodo. Jutri je sv. Angela, god neke gospodičine, ki jo že dolgo krije hladna zemlja. Minulo bo danes 12 let, kar sem obhajal pre-

lepo slovesnost, ali Bog je hotel, da mi je nevesta nagloma umerla. — Pa naj bo zahvaljen, Bog vselej vse prav stori. — Danes pa sem tudi uganil zastavico, ki mi je bila 16 let nerazumljiva. Učil sem nekdanjo mlado deklico imenitne gospôde: učila se je tako, da sem stermel, in iskreno sem jo ljubil; pa nemila smert mi je prikratila tudi to veselje. Ko mi je na smertni postelji roko podala k slovesu, mi je rekla: „Z Bogom Zaman! po dvojni izgubi te čaka mnogo veselja.“

Pravil ji je še natanjčneje nekdanje svoje dogodbe, ki so jo močno mikale; spoznala je, da je Zamana zmirom vodila dobrotljiva roka svete previdnosti, in v serce jo je veselilo, ker je vidila, da je tolikanj srečen.

Med tem se je zmracilo, na nebu se je prikazala zvezda za zvezdo, in mila luna je posijala pod oljkino zavetje. Zaman prime Amalijo za roko in reče: „Pojdi, preljubeznjiva! greva domú. Svest sem si, da se mi sreča ne bo spet kar berž izneverila, ako se smem zanašati na prerokovanje nekdanje učenke. Mislil bi skoraj, da živim zato, da mi razodeva Bog milostne serca. Premnogo že se mi jih je odperlo, kaj boljšega pa želei nimam zdaj, to bi bilo pregrešno.“

Odšla sta domu v hišo, lepo ko kraljevsk dvor. Tam sta prebivala leta in leta srečno in presrečno. Množilo se jima je premoženje, čeravno sta revežem dajala neizrekljivo veliko. Saj so prodajavnice vedno gomzelè od kupovavcov, ker v njih je bilo dobiti najboljšega blaga, pa po nizki, pošteni ceni. Ladije Zamaneve so jadrale od mesta do mesta, od dežele do dežele in še celo v druge dele sveta ter mu prinašale mnogo dobička. Da mu je šlo tako po sreči, ni čudo, ker mu je bila pravičnost povsod terdna in nepremakljiva podlaga. Brez take podlage se podere vse prej ali poznej. Le kdor vedno pošteno ravná, se mu nikoli

ne spodtakne, temu je priča vselej verli, zato pa tudi obilno obilno osrečeni Zaman.

Drugi del.

I.

Mnogo krepkih mornarjev je domá v Istriji, posebno pa v mestu Rovinji. Možje, ki se spuščajo na morje, morájo biti čverste postave in terdne natóre, da se ne ustrašijo vsacega porunglja; pa treba jim je tudi serčnosti, in ne malo; kdor ni serčan, naj ne hodi v nevarnost. Razun tega mora biti mornar tudi gibčen in izurjen, kolikor je mogoče, ker brez teh lastnost ne izhaja lahko.

Pred mnogo leti je živel v Rovinji Bazili Babáre, izversten mornar, da malo tacih, ker bil je, ne le terden, serčan, gibčen in skušen, ampak tudi mož prave korenine in nepremakljivega značaja. Na njegovo besedo se je bilo terdno zanasati, ker nikoli ni nič obetal, če ni vedil, da mu bo lahko spolniti, in zlagal bi se blezo ne bil za nobene denarje ne, če tudi v najmanjsi reči. Zato so ga jako cenili in spoštovali vsi, ki so ga poznali, bodi si domá v Rovinji, bodi si po družih bližnjih in daljnih mestih, kamor je zahajal po svojih ladijah. Imel je sina, po imenu Miklavž, ki ga je tudi mornarstvu odmenil. Sin se je vergel popolnoma po očetu, ter dobil po njem ne le lepo premoženje, marveč tudi spoštovanje in čast, ker védel se je ravno tako verlo in možato, kakor oče.

Bilo je v začetku druge četerti sedanjega stoletja, ko je stala pred Terstom velika ladija, namenjena, da odrine proti jugu v razne mesta in dežele. Bila je Miklavža

Babáreta, ki je jemal vanjo mnogoverstnega blaga, da ga je peljal dalje proti Dalmaciji, in še niže. Prišlo je pa tudi veliko popotnikov, med njimi več učenih mož, ki so šli preiskovat starin iz rimljanskih in poznejših časov. Ravno pred odhodom prinese nekdo skrinjico, terdno zaklenjeno, z napisom na verhu, in jo oddá Babáretu, proseč, naj jo odrajta v Dobrovnik, pa gotovo, to ga prosi prav goreče. Babare jo tedaj prav skerbno spravi. Dobil je le skrinjico, pisma nič, pa tudi ni vedil, kdo mu jo je izročil; prejemnega lista mu ni bilo treba dati, saj mu je vsaki zaupal, tako je slovelo njegovo pošteno ime.

Lepega poletnega jutra o solnčnem vzhodu je odrinila ladija iz teržaškega zaliva. Mirno so jadrili ob istriškem obrežji proti predgorju Salvore; mnogo pogovorov se je vnelo med popotniki, ki so se razno razverstili. V enem kotu so bili Lahi, v drugem Slovani, v tretjem Nemci, v četrtem tudi nekaj Turkov in morebiti še kdo. Prišedši že do predgorja Salvore so mnogi splezali na s'rop razgledovat lepe oličine gozde, soline, vinske goré, in vasi in terge, kar se jih je pokazalo. Ko so se bližali Pulju, jim je vodja naznanil, da so gledali sloveči amfiteater tega mesta, ki se vidi tudi z morja. Jadrili so dalje in mirno prišli do Zadra. Tu je poostalo mnogo popotnikov, ladija je stala ves dan, tedaj so šli v mesto tudi tisti, ki so bili namenjeni še naprej. Drugi dan so spet odrinili. Druhal v ladiji je bi'a prav dobre volje, veter jako všeč mornarjem, ker se jim ni bilo nevarnosti bati. Ali ob treh popoldne se vzdigne močen veter od severo-vzhodne strani; zato je jelo mornarje in vzlasti vodja jako skerbeti, ker bližali so se glasovitemu predgorju Punta di Giugliana. Skrivali so strah popotnikom, dokler se je dalo, ali dolgo niso mogli, ker nevarno mesto je bilo čedalje bliže, — bili so pri njem. Na obeh stranéh so velikanske pe-

čine, šterleče visoko proti nebu, na-nje pa pluskajo morski valovi z neznanskim vskokom, posebno pa od južne strani je tako zaletovanje, da ni vožnja nikoli brez nevarnosti, če je še tako tiho in mirno podnebje. Po tem silovitem žlebu tedaj je imela plavati ladija Babáretova.

Za kermilom je sedel star mož, ki je mornaril že pri Miklavževem očetu Baziliju, pa bil je preslab, in namestil ga je terden možak, ali tudi to ni nič zdalo. Vse se je treslo in vpilo, ko so prišli do naj nevarnišega zakotja, kermivec je odrival, kolikor je mogel, pa ladija se zavzdigne po šumečem valovji, in — tresk! razbije se na ostrih pečinah.

Pogreznilo se je v morje mnogo tisoč vrednosti, pa še veliko več, saj so utonili skoraj vsi popotniki, koliko pa je vredno tudi le enega človeka življenje! Le trije so se splazili po deskah razbite ladije na suho, in prišli potem v ladijo, ki je pozneje za to priveslala, in pa Miklavž Babáre se je tudi vjel na pristransko pečino, in čudno, da je otel tudi skrinjico, ki mu je bila v Terstu s tolikanj gorečo prošnjo oddana.

Stoječ na visoki skali, da ga ni dosegalo grozovito ljuskanje razdraženega morja, je bil Babáre v silnem strahu; skerbelo ga je namreč, kako bo prišel od todi. „Lejte, si je mislil, vse sem izgubil, pred eno uro sem bil še bogati in sloveči Babáre, zdaj pa sem reven berač brez vsega premoženja. Pa kaj še to, žuga mi še kaj hujega; komaj sem ubranil se smerti v valovih, zdaj pa bom moral od lakote umreti. Nikogar ne bo sem, doklicati ne morem nikogar, ker ni žive duše blizo, priti pa tudi ne morem drugam, kakor v morje; o Bog, pomagaj, pomagaj!“

Take grozne misli so obhajale Babareta, kar se od daleč prikaže ladija, jadrajoča proti Punti di Giugliana. Vihar je bil potihnil, tedaj je bilo upati, da bo srečno

prekoračila nevarno mesto. Ta ladija je rešila tri mornarje iz razbite ladije, ker so bili na takem kraju, da jih je bilo lahko k sebi vzeti. Tudi Babáre se je z veseljem nanjo ozéral, in dajal znamenja, da so ga zagledali. Ali do njega h kraju priti ladiji ni bilo mogoče, še dobro, da se ni razbila, ko je po sredi šla. Razbila se pa ni, ampak zmagovito se je bojevala zoper morske naskoke. Babáre je moral tedaj na pečevji ostati, toda ne brez veselega upanja, ker otéli mornarji, ugledavši ga, so mu dajali znamenja, da bodo iz Dobrovnika ponj priveslali.

Iznebivši se pervega strahu, je jel še le prav živo premišljevati prežalostno svojo osodo. Gledal je podertijo razbite ladije, dragocenega blaga ni bilo več, požerla ga je morska globočina. Z nova se ga tedaj loti velika žalost zbog neznane revščine, ki ga je kar nenadoma doletela. Skeléle so ga hude hude rane, vsekane mu v nesrečno serce. Vendar pa si je kmali opomogel, ker bil je terden in nepremakljiv tudi v nesreči. Marsikoga bi bila v stanu, kakoršen je bil takrat Babáretov, premogla obupnost, ali pri pravem moži, ki je vreden svojega imena, bi bilo pristutno kaj takega misliti. „Prišle bodo spet jasne vremena, ni mi obupati, saj je zemlja prostorna!“ Tako si je serčnost dajal in mirno pričakoval rešivne pomoči. Bila je to slavna zmaga, pa omeniti je še družega boja, iz kterega mu tudi izvira ravno tolika, in še viša slavnost.

II.

Slišali smo, da je Babáre otel skrinjico mu v Terstu izročeno. Čakaje odrešenja iz Dobrovnika imel jo je zraven sebe, in umirivši se zastran pogube in zastran revščine začne jo pregledovati. Spomnil se je, kje in kako jo je dobil, mislil pa tudi, da more v nji kaj po-

sebnega biti; ker mu je bila izročena s prav gorkim priporočanjem, naj jo dobro hrani in gotovo odrajta.

„Nihče ne ve, da sem otel kako reč“, tako začne sam pri sebi misliti, „da se mi je pa ladija razbila in blago potopilo, to bo izvedil ves svet. Skrinja je gotovo velike vrednosti, to se mora že po pezi sklepati. Ker sem izgubil vse svoje premoženje, je pač dobro, da imam vsaj to skrinjico, prilastil si jo bom, saj ne bo nihče vedil, meni pa bo veliko zdalo, če je kolikor toliko noter. Samo napis moram odtergati, da ga ne bodo vidili možje, ki pridejo po-mé. Vsaki si bo mislil, da je moja, ker v nesreči slehern le gleda, da otme, kar ima svojega.“ — Potegnivši nož iz žepa, hoče odtergati napis, pa ne more se prav pripraviti, skoraj mu je, kakor da bi ga kdo za roko grabil.

„Ali bo pa tudi prav, kar hočem storiti?! — Res je, da mi je vzela voda vse, ali pa imam zato pravico, da si prisvojim kaj tujega? Gotovo ne! Če je tudi zaklad v skrinjici, kaj mi bo pomagal, če ga ne morem rabiti z dobro vestjo? — Vem, da jih je veliko, ki so na videz srečni; ali kaj, če so bogati in jih svet spoštuje, ker pa njihovo premoženje izvira iz krivih pritožkov, reveži so in obžalovanja vredni, ker ga ne uživajo z zdravim srcem. Poznam jih dosti, ki so vsled tega nesrečno poginili, bogastvo pa se jim je razkadilo, kot pepel, ki ga veter raznaša, tako da ni teknilo, ne njim ne drugim. Zato pa tudi nočem skrinjice, če me revščina še tako tare. Raji si ohranim poštenost in mirno serce brez očitanja, skrinjico pa bom oddal tistemu, čigar je. — Vendar bi pa rad vedil, kaj je noter. Zato se ne bom pregrešil, če pogledam, vidil pa tudi ne bo nihče, da bi zato kaj hudega mislil. Saj kakor se kaže, mi ne be težko pogledati, blezo je z zakladi prav zverhoma zadelana. — Res je, lahko mi je z nožem nekoliko razriniti, — — ali — tudi tega ne bom storil, čemu

tolika radovednost! Ta nehvalna lastnost je porodila svetu že toliko zla, da se Bogu smili. Ako bi Eva, naša mati, radovedna ne bila, ne bilo bi toliko zmešnjav med nami. Koliko tedaj škodi to vsim ljudém, kdo bi si še sam nesrečo nakopaval! Skrinjica naj ostane, kakor je, odrajtal jo bom na pravo mesto berž ko bo mogoče, le Bog daj, da bi se mogel kmalo rešiti!"

Babáre je zmogel! — Solnce se je bližalo zatopu, vse je bilo tiho, on pa je prihajal nemiren, ker ni bilo pomoči, jelo ga je skrbeti, kar se prikaže čolnič in štirji brodniki v njem, ki so veslali po Babáreta. Še tisti večer so ga pripeljali v Dobrovnik.

III.

Tiste dni, ko se je odpravljaj Babáre iz Tersta, in ko se je vozil po morji, je hodil v Dobrovniku neki mož po samotni izbi gori in doli, ves zamaknjen in zamišljen, ter neizrečeno žalosten. Bil je sicer jako prijazen in dobrovoljin, nikjer mu ni bilo dolgo ostati brez zaročnice, katero je goreče ljubil; nad vse ljuba sta mu bila mlada sinova, in svoje tri hčere je tako rad imel, da se je vedno kratkočasil ž njimi. Zdaj pa je bilo vse drugači. Ako ga je prišla žena kaj poprašat, ji skoraj še ni odgovoril, nikar že, da bi se bil ž njo pomenkoval. Če se je prikazal kateri otrok, ga je nalahko obernil in odpravil. Kar ni terpel človeka pri sebi. Že več dni ni jedel ne pil, zato so mu lica upadle, na očeh pa se mu je bralo, da mu jih že več noči ni zatisnilo spanje. Vidilo se je po vsem, da je sicer verl mož, da ga je pa zadela huda muka, ki mu je na sercu, in ga tišči kakor težek kamen. Mož ta, dragi čitatelj! je — Janez Zamán. Vem, da boš urno hotel izvediti, kaj se mu je žalega zgodilo. Od popred že ti je znano, kako je bil našel veliko srečo v Sintičevi hiši. Dolgo

mu je bila stanovitna, in doživel je tudi sladkega očetovskega veselja. Pa Bog mu je naklonil še enkrat silno težavno skušnjo.

Zamán, v vsem Dobrovniku skoraj narbogatejši, se je pridružil več kupčevavcom, in je kupčeval ž njimi v zvezi. Treba je pa bilo, da je nekatere z denarji žalagal. Tako je razposodil veliko, pa sebi v škodo in v nesrečo. Mnogi so ga ukanili, da mu niso vernili, bodi si, da niso mogli, ali imel je pa tudi več menjic, na ktere je imel velike zneske odšteti. Prijela ga je tedaj grozna skerb, ko je prihajal čas, da bi moral plačati. Bilo je le še malo dni odloga, ko je izvedil, da mu ne bo plačal ta in uni. To ga je udarilo, ko strela, ker družega si ni mogel pričakovati, da bo zdaj zdaj prišel na boben. Pekla ga je ta nadloga tako, da ni vedil kaj početi. Hodil je po izbi noč in dan žalostno osodo premišljeva.

„Veliko britkost me je že doletelo, vse sem srečno prestal, s to pa ne vem, kako bo. Kolikor imam, čeravno je še veliko, vse mi bodo zapečatili, in morebiti še ne bo dosti. Kaj bo potem z mojo ženo, kaj z otroci! Res je, da nisem prav za prav sam kriv svoje nesreče, vendar se mi bodo grozno smilili vsi domači. Kaj bo rekla Amalija, ki mi je iz gole dobrote podala roko in blago serce! — Kaj si bodo mislili ljudje, posebno naši meščani; porekó, da sem Bog ve kam zapravljal, ali da sem goljufal, in da mi ni teknilo. Pa naj mislijo in rekó, kar hočejo, jaz nisem tako delal. Ali vendar, kako težko, kako grenko mi bo, ko se bo razvedila čudna nesreča! Zdaj me vse ljubi, vse spoštuje, kako se me veselijo, naj pridem kamorkoli: potlej pa bo vse drugači. Pisano me bodo gledali in govorili: Glejte ga Zamána, „na kant“ je prišel. Pa ko bi samo mene zadela nesreča, naj bi bilo, ali terpeli bodo vsi, moja dobra za-

ročnica, najni nedolžni otroci. Kam se bodo déli, ko bom jaz imel prazne roke! —

V tacih neznanskih silah je bil Zamán. Pa nihče ni vedil, kaj mu je, ne domači, ne sosedje, ker nihče bi ne bil uganil njegove nesreče. Tudi tisti, katerim je imel menjice izplačati, bi si ne bili mislili kaj takega, ker niso vedili, da so ga mešetarji opeharili za mnogo tisoč goldinarjev. Gospá Amalija si je mnogo prizadevala, da ga utolaži, ali ni se ji dalo, saj, kakor sem že rekel, se še ni hotel meniti. Mislil si je, kadar ji povem, bo prehitro. Vsi v hiši so bili žalostni, in meščanom se je čudno zdelo, da ni Zamána na svitlo. Na uprašanje, kje je in kaj dela, se jim je odgovarjalo, da ima v pisarnici nekaj posebnega opraviti, in da je najraje sam. Tako so tekle ure in dnevi, Zamanu je rasel strašen nemir in nepokoj v stiskanem sercu. Njegov tadanji stan bi prav razumel in občutil le dober oče, ako bi mu žugala enaka grenka osoda; pero pa je pre-slabo, da bi ga prav popisalo.

Četerti dan je bil, kar je bila muka Zamanova odkrita domačim, ker ta čas ni ne jedel, ne pil in ne spal; hujšal pa je če dalje bolj, skoraj vidno od ure do ure. Ko je bil tako zapert v svoji izbi, poterka nekdo na vrata. Zamán se vstraši, ker méni, da ga pride kdo opomnit, da bo čez 48 ur treba odšteti 400.000 gld.; pa zdaj še ni bilo tega sporočila, temuč prinesel mu je pismonosec list; v njem se je bralo:

Predragi Zamán!

Ni še dolgo, kar sem izvedil, da si me pred mnogo leti iskal po Terstu. Čudno je, da me nisi našel. Pa hvala Bogu, kakor slišim, si srečen, presrečen. Bil je v kratkem nek Dobrovčan pri meni, in mi je pravil marsikaj o Zamanu. Nalašč sem pisal na Lepi Dob, in poprašal, če je Zamán še na Slemenu; ali odpisalo se mi je, da ga že davno ni več. Iz vsega, kar mi je Tvoj

meščan o Tebi povedal, sem nedvomljivo spoznal, da bogati tergovec ni drug, kakor moj nekdanji vertnar. — Povedati Ti imam, da mi je gospà Elizabeta že zdavnaj umerla, pa tudi jaz bom šel kmalo za njo, prav slab sem že, komaj se gibljem, ker me tlači siva starost. Pošljem Ti pa pred smertjo spominek, da me boš pomnil, dokler boš živ: Oddal sem ravno danes skrinjico velike vrednosti Miklavžu Babáretu, in vem, da Ti jo bo gotovo prinesel. Da si mi zdrav, ljubeznjivi Zamán!

Vse dobro Ti želi Tvoj iskreni

baron Modras.

Zamanovo obličje se je zvedrilo, ko sinje nebo po hudem vremenu, tako neizrekljivo ga je razveselila nepričakovana novica. Z neznano radostjo je prebiral pismo od konca do kraja, in izbravši je začel spet od konca. Saj ga je pa tudi lahko veselilo, ker mu je v strahovito tamno noč tako nenadoma posijalo svitlo solnce! Ni se mu več hobna bati, da bi le skrinjica urno in skoraj dospela.

Kmali pokliče svojega služabnika in ga popraša, če vé, kakšne ladije so prišle in od kod. Ko mu jih služabnik nekaj našteje, ga vpraša, če ni tudi taka in taka prišla iz Tersta. Na to odgovori služabnik: Ravno smo zvedili, da se je pri Punti di Giugliana razbila bogata ladija slovečega možá iz Rovinja, velí se mu Miklavž Babáre; vse se je potopilo, ljudje in blago.

IV.

Spet druga novica, ali kakošna! Z nova je švignila strela Zamanu v serce, švignila je, bi rekel, prav z jasnega, ker je bil že poln veselja, pa berž se je spet poderlo sladko upanje.

„Vidim, da ni drugači, zgodilo se bo, kakor sem popred mislil. Uboga Amalija, revni otroci! Siromak sem tudi jaz, po juternjem bi imel veliko menjico plačati, ali ne bo mi mogoče; naj tedaj poberó, kar je zdaj mojega. — — Pa vendar, saj bi se morebiti le dalo pomagati. Imam še veliko gotovine, lahko prikrijem veliko, ali vsaj nekoliko, kdo mi more kaj zato? Čez leta in dni se bo marsikaj drugač spreverglo, in začel bom z nova kupčevati. Berž moram pripravljati, da se kaj stori. — — Ali bo pa to po moško? — Ne! nikdar še nisem nepošteno delal, pa tudi zdaj ne bom. Kaj bi mi pomagalo, kar bi si pridobil po krivici? Ako bi šel dalje od tukaj, pa z oskrunjenimi rokami, bi se mi ne godilo dobro, gotovo bi ne bil srečen. Velikokrat že sem bil v zadergi, pa vselaj se mi je dobro izšlo; tolike stiske pa še nisem doživel, pa Bogu je vse mogoče, pomagal mi bo tudi zdaj, kakor koli, lastnine se pa ne dotaknem, naj si le plačujejo ž njo dolžniki.“ —

Kako slavno je zmagal tudi Zamán! Zvivši Modrasovo pismo se naméni iti svojim domačim povedat, kakšna osoda jih čaka. Kar spet nekdo poterka. Zamán komaj izreče: noter. Pa glej vrata odpre in v izbo stopi — Miklavž Babáre s skrinjico na rami!

Kdo in kaj? upraša Zamán.

Babáre pové: To skrinjico sem dobil v Terstu, menim, da sem prav prišel k gospodu tergovcu Zamánu?

Zaman: Prav ste prišli, to je res; tudi sem že zvedil, da se Vam je bila skrinjica izročila, ali povedalo se mi je tudi, da se je Vaša ladija razbila, in da se je potopilo vse, kar ste imeli vložnega. Menda je bila pa ktera druga?

Babáre: Ni bila druga ne, prav ste slišali, gospod! Moja ladija se je razbila, jaz pa sem se otel, in otel sem tudi Vašo skrinjico, nate jo!"

Oba sta ganjena do solz. Stermé gleda Zaman mladega Babáreta, ki je ves truden in spehan od strahu in terpljenja, ki ga je malo pred zadelo. Babáre pa je stermel nad bolj priletnim Zamanom, ker je bil ves prepaden in nekako zmešan. Čas pa je bil silen, in mudilo se je Zamanu, da je berž skrinjico odperl. Peljal je tedaj Babáreta v lepo izbo, da se počije, sam pa vernivši se pogleda v skrinjo. Ko jo odpre, najde v njej mnogo dragocenih reči, namreč dragih kamnov prevelike vrednosti, in pa obilno srebra in zlata. Dozdeva se mu, da je to že nekje vidil, in res, vidil je skrinjico in dragocenosti na Lepem Dobu, ko je bil prišel v skrivno izbo. Kako prijeten mu je bil spomin, da se takrat ni nobene reči dotaknil, ker, lejte, zdaj je bilo vse njegovo, in sprejel je s popolnoma čisto vestjo.

Ni bilo treba vsega prodati, kar je bilo v skrinjici; le nekaj si je odbral bogat zlatar, in za to je moral več dati, kakor je bil Zamán dolžen. Toliike vrednosti so bile reči v skrinjici. Zamán je tedaj izplačal vse menjice, pa mu je še mnogo ostalo, bil je še vedno bogat, sloveč in občno čislan tergovec, kakor pred. In zdaj še le je povedal svoji Amaliji in drugim, kaj ga je tako grozno stiskalo. Vsi so se neizrekljivo veselili, ker se je tako dobro izšlo, da se ni moglo boljše.

Kmali potem je napravil Zamán veliko gostijo, povabil je mnogo prijateljev, in nar prvi med vsimi je sedel Miklavž Babáre, njegov rešitelj.

Povernil se je mir v Zamánovo hišo, radoval se je srečni oče med zalimi, nadepolnimi otroci, ter vžival iskreno ljubezen blage zaročnice. Bival je pa še pri njem Babáre, kateri ni vedil kaj početi. Nekega dne ga

obišče Zamán v izbi, ktero mu je bil odločil. O tej priliki sta imela razne pomenke. Pripovedovala sta eden drugemu, kaj je doživel vsaki, se ve da sta se jako čudila, vzlasti Babáre, ko je poslušal mične Zamánove dogodbe.

„Resnično, veliko ste že skusili“, reče med drugim Babáre Zamanu, „reči moram, da Vam je šlo drugači ko meni. Korakali ste od sreče do sreče, vedno više, in kaj si morete boljšega želeiti, kakor imate zdaj? Se ve da ste se morali večkrat terdno terdno deržati, da Vas niso poderli hudi hudi viharji. Zato pa se štejem srečnega, da poznam možá, kateri se je še vse boljše od mene obnašal; terda pa je pri meni ta, da sem na hip globoko padel, v brezdno popolne revščine, in nikamor se nimam obrniti, kakor vidite.“

„Prijetelj! tudi Vam ni obupati, „seže mu Zamán v besedo“, saj ni nesreče brez sreče. Če Vam ne bo mogoče druge poti najti, bom pa Vas jaz živil, ako bote hotli pri meni ostati. Vem, da ste vajeni mornariti, zato bi mi bilo všeč, ako bi Vam smel svoje ladije izročiti. Pa tudi tega Vas ne bom silil, raji Vam bom dal eno, da boste imeli svojo, in napolnil jo bom z blagom, da ga boste razprodajali; upam, da si kmali opomorete. Če se Vam je pa morje priskutilo, povabim Vas tudi domú, ali Vam pomorem drugači, samo povejte mi, kaj mi je storiti.“

„Dragi gospod!“ odgovori Babáre, „res imate blago serce, Bog Vam bodi dobrotljiv. Povem Vam pa, da mi je neizrekljivo težko, ker moram o goli milosti živeti. Še tesneje mi pa bo, ako se polastim tolicih darov, kolikoršnih mi ponujate. Ali ker me stiska potreba, silna potreba, ni drugači, da Vas premilo prosim za ponujeno ladijo. Če mi bo šlo po sreči, povrnem Vam, če pa ne, Vam bo Bog stoterno poplačal.“

Zamán velí na to: „Da le vem, kako Vam je drago, storil Vam bom prav rad po Vaši želji. V malo dneh se bo ladija Vam namenjena napolnila, in odrinili boste ž njo, kamor boste hoteli.“

Blage čutja so napolnovale serce Zamánu in Babáretu. Saj je znano, da se berž notranji glas zbudí, kadar stori človek kaj posebnega, napolni ga s prijetnostjo, ako je storil kaj dobrega, če je pa grešil, ga zbode, kakor ostra sulica. Zamán, daravno premožen, je vendar le obljubil zalo darilo; morska ladija, polna blaga, kaj mislite, to ni majhina reč! Svest si je bil, da bo spolnil obljubo berž ko bo mogoče, vedil je, da bo spet na noge pomagal nesrečnemu Babáretu, in to mu je neznano dobro délo pri sercu. — Kaj še le je občutil Babáre! Zamánov govor bil mu je kakor obupanemu mornarju mila zvezda, ki se mu pokaže po tamni nevihti. Pač res, bil mu je upa lepa zvezda, svest si je bil pa tudi, da se mu bo upanje spolnilo, temu je bila porok Zamánova možatost. Vnemali so se mu v sercu čuti goreče hvaležnosti, ki jo je razodeval svojemu dobrotniku z veliko iskrenostjo.

Dobrovčani niso imeli en čas družega pogovora, ko o Zamánu in Babáretu. Milovali so tega, pa se veselili, da se je unega nesreča ognila. Pomenkovanje je bilo obema le k časti. Vse je hvalilo verla moža, ki sta se tako dobro obnašala, pa v tacih zadregah. Zvedilo se je namreč, da bi si bil prvi in drugi lahko veliko pridobil, po nepošteni poti, pa tega ni storil nobeden.

Nekega dne sta šla Zamán in Babáre po mestu, srečevali so ju ljudje z največim spoštovanjem. Odkrivaje in priklanjaje se so jih serčno pozdravljali. Ni mi treba opominjati, da se za to nista povzdigovala, marveč v serce ju je veselila iskrena priljudnost, vedila sta pa tudi, da jima prihaja le iz poštenosti in moštva.

Saj, če ima človek kaj hvalnega, ni da bi moral sam sebe tajiti.

Med tem je dal Zaman Babáretu odločeno ladijo napolniti z imenitnim dobrovskim oljem in z drugimi tamošnjimi pridelki. Tudi je naprosil zanj mornarjev in tako mu jo je izročil. Ladija je stala pripravljena, in družega ni bilo treba, kakor da je prišel kapitan, to je, Miklavž Babáre.

V.

Bilo je lepo jutro, solnce se je dvívalo na jasnem vzhodnem nebesu, in po Dobrovniku se je razpletalo navadno mergolenje novega dneva. Ljudje so vreli proti morskemu zatoku, tje na lepi prostor k Gravozi, vedoč, da bo ta dan odrinila Babáretova ladija v Indijo, in hotli so Babáreta še enkrat viditi.

Domá pri Zamánu se je vse sukalo tisto jutro, ker se je odpravljal Babáre na potovanje. Iz mesta so ga spremljali vsi domači, in veliko družih, ki so se soznanili ž njim zdaj, ali pa so ga že pred poznali. Množica pri morji na glas pozdravlja prišedšega Babáreta in njegove spremljevalce. Voščijo mu srečo na dolgo in nevarno pot, ter želijo, da bi ga vidili zdravega in srečnega po sopetnem dohodu. To se vé, da je ganilo Babáreta, iskreno je hvalil priljudne Dobrovčane zaradi tolikega sočutja. Posebno pa se je priporočeval Zamánovim, s težkim srcem mu je roko podal in odšel v ladijo.

Ladija je odrinila in jadrala po jadranskem zalivu dalje proti srednjemu morju. Vzhodno Indijo, kamor se je namenil Babáre, so poznale že stare ljudstva davno pred Kristusovim rojstvom, vedili so zanjo tudi Evropejci, pa dolgo niso znali tje pravega pota. Srednje morje jim je bilo najvažniše, kakor starim, kateri so terdili, da je pri

sedajnem Gibraltaru konec svetà. Pogodil je pa že 1498. l. Portugalec Vasco de Gama v Indijo krog Afrike po morji, in te poti se je deržal tudi Babàre. Zakernil je pri Siciliji proti zahodu in jadral memo Gibraltara v atlantski ocean. Obervivši se proti jugu je kmali dosegel kanarske otoke, kjer se je nekaj časa ustavil, in sicer v ladjišči svetega Križa na Tenerifi.

Kanarski otoki, katerih je sedem, se prištevajo naj lepšim krajem na zemlji. Stari Rimljani so jim rekli „insulae fortunatae“, t. j. presrečni otoci, ker tam je vreme in podnebje vedno neznano prijetno, raste pa v obilnosti naj žlahtniše sadje, kar ga dobivamo od južnih strani. Tamkaj so doma kanarčki, ljubeznjivi tički, pri nas le v kletkah. Dobiva se tam veliko sladkorja, in imenitno je tudi vino. Naj veči otok te kopice je Tenerifa, kjer je tudi vulkan ravno tega imena, ki še zdaj ogenj bljuje.

Bilo je že pozno popoldne, ko je Babàre zapustivši ladijo napotil se na visok grič, razgledovat notranji svet otoka. Nebo je bilo jasno, zrak čist, le to ni bilo vgodno, ker se je kmali zmračilo. Pa tudi zarad tega ni bilo žal popotnikom, gledali so natorno prikazen, kakoršne še niso vidili v svojem življenji. Na sinjem obzorji se je lesketalo zvezd na milijone, svetila je tudi lepa luna, razlivaje mile žarke po vsem, takrat mirnem in gladkem morskem zercalu. Zamišljen in molčé je stal Babàre pri tovarših, premišljevaje čudovitost božjega stvarjenja. Gledal je, kako mično se bliščé žarki nebeških lučic, ki se odsvitajo tudi pod gladko poveršnino v neizmernih globočinah. Tako, si je mislil, kakor zvezdna svečava, je tudi vrednost človeška. Podoba in zunajnost je sicer jako različna pri ljudéh, ali notranji razloček je neskončno večí, ravno kot med zvezdami na nebu in unimi, ki se odsvitajo v morskem brezdnu. Visoko vzdignjeno nad vse zemeljske mamljivosti, hodijo

veličastne duše, zdrave v zdravem telesu; druge pa tavajo po negotovih globelih, kakor kresnice po ternjevih plotih. Življenje sploh pa je ravno kot krasna narava, ki ji gledam sedaj v obraz. Zdaj je milo, mirno, prijetno in sladko, z rožami so poslance nam pota, ali berzo zagazimo spet v neznane puščave, kjer nas groza tare. Zaganjamo se od upa do upa, od sreče do sreče, pa preden zapazimo, kako in zakaj, zagazili smo v nesrečo.

Take in enake misli so navdajale Babáreta, ko ga dva mornarja opomnita, da je treba verniti se, in ravno hočejo z griča iti, ko zagledajo še drugo čudo.

Vštric njih na visoki gori zagermí in se posveti krog in krog v daljave, ker velik goreč oblak je švignil na kviško: Pik Tenerifa je namreč oginj izmetaval. Prikazen se je ponavljala od časa do časa, se ve da se je topilo Babaretovo serce v veličastnih čutilih.

Bilo je že pozno, vernili so se k ladiji. Drugi dan odrinejo dalje proti otokom zelenega predgorja, in jadrajo vštric afrikankega obrežja, da so prišli tudi na otok sv. Helene. Ta otok so našli še le 1502. l. Sterme pečine šterlé krog in krog, zato se morejo mornarji le na dveh mestih vstavljati in priti na suho. Nebo ni tako prijetno in zdravo, kakor na poprejšnih, in le sem ter tje je kaka zelena dolina med pustim skalovjem. Znano je, da so Napoleona I. pregnali na helenski otok, ko je bil popolnoma obnemogel. Živel je v gradu Longwoodu, in je tu umerl 5. maja 1821. Ob času, ko se je memo vozil naš Babare, je počivalo njegovo truplo še tamkaj, ker prenesli so ga na Francosko še le 1840 l. Pokopan je bil pri samotnem viru, kjer se je živ nar raji motil, in marsikoga je gnala radovednost, gledat pokopališče moža, pred katerim so se kdaj tresle ljudstva in narodi.

Tudi Babáre je šel gledat njegovega groba, češ, v njem leži mož, kateri je bil dospel na verhunec po-

zemeljskega veličastva, ali treščilo je v mogočni prestol, da je moral pasti z višave. Mislil si je Babáre: Jaz še nisem skusil toliko, vendar se mi je čudno zgodilo.

Dalje gredé se ni nikjer veliko mudil, postajal je povsod le za potrebo, tako na spodnjem koncu Afrike, kakor tudi na otocih indijskega morja. Silni in nevarni viharji mu niso pertili, srečno je došel v čudovito deželo Indijo in sicer v mesto Kalkuto.

Kalkuta, imenitno kupčijsko mesto, stoji malo od morja ob Gangesovem iztoku, Hugli po imenu. Tu prebiva veliki poglavar angleškega društva, katero ima pa še tri druge poglavitne mesta: Agra, Madras in Bombaj. Naj veči del Indije namreč je dandanašnji v rokah angleških, pa ne spada naravnost pod krono, ampak tam zapoveduje in gospodari slavno kupčijsko društvo, ki ga je 1600. l. ustanovila kraljica Elizabeta. 40 let pozneje že ni imelo nič, ali sčasoma je spet premoglo Portugalce, Holandce in domačinske ljudstva, tako da je zdaj nar veči gospodar te prebogate dežele. Kdo namreč še ni bral ali slišal, da se tam nahajajo naj večé čuda v naravi, bodi si v živalstvu, bodi si v rastlinstvu, ali pa v rudnarstvu? Tam so domá sloni, tigri, nosorogi, veličanske kače i. t. d.; tam rastejo drevesa 60—80 čevlj. visoke, n. pr. kokosova palma, bananovo drevo, ki stega veje do tal; tu poganjajo korenine in tako se zraščajo šotori, pod katerimi je tisoč ljudi lahko pod streho. Košati gozdi so polni prekrasnih tičev, vendar ne pojo tako lepo, kakor naši. Koliko je pa dragih kamnov, srebra in zlata, znano je tudi, da se indijski demanti cenijo više memo vsih družih. Dalje je tam brez števila mest, ki spadajo med nar večé in nar bogatejše na zemlji.

Pomniti pa je, da niso vsi kraji prav zdravi, tudi Kalkuta ni zastrañ tega narboljša. Tega je krivo to, da se blizo nje v mnogih raztokih Ganges v morje

izliva. Temu se pridruži tudi Bramaputra, ki priteka od severno-vzhodne strani. Tamošnjim mestom je navada, da imajo večidel po dve obliki; ena stara, nerodna in neokusna, to so zidali, prvotni stanoniki, druga pa je v lepem redu po šegi evropskih mest, zato ker so zidali vseljeni Evropejci. Tudi Kalkuta ima taka razdelka, in novi del močno hvalijo vsi, ki so ga vidili.

Pred kacimi 100 leti je bila tu še beračija, ali v novejšem času je vse drugači. Ropot pa je po mestu tak, da tujcu prav težko dé od konca. V starem mestu je tudi nesnaga tolika, da je ni prestati. Babáre pripoveduje, da je vidil dokaj merličev in cerknjenih žival po ulicah ležati. Velika dobrota so tedaj šakali, rumeni volkovi, ki pojedajo merhovino, da kuga ne vstane. Tudi krokarjev in orlov je veliko, se ve da so koristni, ker tudi pospravljajo gnjilad; ali silni so tako, da ljudem po sili jemljó, kar jim diši. Pogosto se pripeti, da žene, ki kupijo perotnine ali rib, nič ne prinesó domú, ker jim poberó oni požrešneži. Tudi ni redka prikazen, da prinašajo kuharji prazne sklede na mizo, če so imeli v njih meso ali pečenko; vzamejo jim namreč požeruhi, če le hodijo čez dvorišče ali pa čez ulice.

Kočij in kočijažev je vse polno po mestu, človek se pelje za denar, kamor se hoče. Ljudje so scer prav postrežni, pa ne zastonj. Tako tiščijo v tujca, vzlasti ako je novinec, da je prav v zadregi. Mora si enega izbrati, da ga vodi, potem še le ima mir. Čeravno pa je tolika množica vozov, se vendar ne vozijo radi po suhem, ker so ladije boljše.

Dežela, posebno Bengalska, je vsa preprežena z vodotoci; nekteri med njimi so tako široki in globoki, da prenašajo tudi vojaške ladije. Po tacih vodotocih pride človek urno in zlahkoma, kamor hoče. Mora si pa izbrati zanesljivih ljudi, ni da bi se dal komur bodi v roke. Babáreta je vodil stotnik angleškega društva.

Nič človeku bolj ne vstreže, kakor če dobi na tujem svojega rojaka, če ga tudi ni poznal, da je le iz njegovega obližja, berž si sežeta v roke. Kako dobro se je tedaj zdelo Babáretu, ko je prišedšega v Kalkuto nagovoril neki stotnik: „Prijatelj! ali niste iz Tersta?“ Babáre mu pove, da ni daleč od tega mesta doma, in da mu je po vsem znano. Anglešk stotnik mu veli, da je bil nekdam več časa v Terstu, in da želi od tam kaj izvediti. Tedaj sta se berž sprijaznila in hodila skupaj, dokler ni Babáre iz Indije odrinil.

VI.

Bilo je mesca vinotoka, Indijanci so ravno obhajali slovesnost k časti boginje Durge. Babáre se je peljal v zgornjo Bengalijo do Gangesa.

Pravljica indijanska vé, da je bila gospá Durga bistrega uma, in da je dala zakone svojemu ljudstvu. Indijanci so jo jeli kot božanstvo častiti, pa ne le njo, ampak tudi reko Ganges, ker mislijo, da Durga v njej prebiva. Pravijo, da je v Gangesu kopati se silno dobro; sreča pa tistemu, ki se v njem utopi, ker je gotovo večno zveličan. Evropejci se ve da ne verjamejo te prazne vere, zato se varujejo, da ne vtonejo. Ali Indijanec se srečnega šteje, kadar mu žuga nevarnost, zato si blezo nič ne pomaga, če mu tudi voda v gerlo teče, pa tudi drugi mu ne pomagajo. Pogosto prihajajo tudi bramini, t. j. indijanski duhovni, reko s svetim kadilom blagoslovljat in tigre zagovarjat, da ne tergajo ljudi, ki se hodijo kopat, ker v Gangesu je veliko prostornih otokov, obraščenih z velikanskimi gozdi, kateri so polni nevarne zverine. Nekatere so silno hude in nevarne, še celo sapo imajo nevarno; pripoveduje se, da od tamkaj se je raznesla kolera na razne kraje. Ljudstvo tedaj po božje časti reko Ganges, ki

jo včasih tudi ovenča in ji nareja še druge svečanosti. Včasih je polna lučic; nataknjene so na deske prižgane svetilnice, in spuščene po vodi. Kdor je luč izpustil, gleda za-njo; če dle gori, večo srečo si obeta.

Ločijo se pa štirje imenitnejši razdeli indijanskega ljudstva: bramini, vojaki, kupčevavci in rokodelci; drugih nižih razdelov je še več, pa čudno je, da jih uni zaničujejo bolj od živali. Vediti je namreč, da tudi živali po božje časté, zato, ker se je njihov bog Višnu prikazoval v živalskih podobah, in ker verujejo, da se po smerti selijo človeške duše v živali. Višnu je drugo poglavitno božanstvo, prvo je Brama, tretje in zadnje pa Živa. Razun teh imajo še mnogo nižih bogov, in vse te častijo z veliko gorečnostjo. Svetišča imajo pod zemljo, v silno velicih votlinah, izsekane so v kamnitih gorah, in se jim pravi pagode. Komaj je verjetno, koliko terpežnega si nalagajo Indijanci v čast svojim bogovom. Darujejo jim celó svoje življenje, ker se dajo po silovitih mukah moriti.

Čudna pa je posebno ena navada, ktera se po tisoč letih še ni popolnoma opustila, to je tisto nenaravno djanje, da se vdove žive sožigajo na pogorišči umerlih mož, ker tam je navada, da merliča spepelijo. Že stari pisatelji pripovedujejo to šego, in pristavljajo, da se nekterajoka, ako ne pride na germado. Tudi iz novih časov je znano, da se ta in una ne brani, pa je tudi resnično, da gre marsiktera nerada, da je vsaka večidel primorana, ker ji bramini in sitne babice ne dajo pred pokoja, da se izroči plamenu. Ako bi se ustavila, je nihče več ne pog'eda, živeti mora potem v groznem zaničevanji, zato jih je veliko, ki se tega zbojé in raji umerjejo. Po verskih pravilih pa jim taka smert ni zapovedana.

Babáre peljaje se po Gangesu že daleč od Kal'ute, izvé, da se ima na levi strani reke v bližnjem mesticu

mlada braminka sožgati. To so mu pravili spremljevalci, večidel udje angleškega društva, vmes tudi nekaj Indijancev. Kakor so djali, ne gre rada na germado, ker se že dva dni brani. Babáre upraša, ali bi se je ne dalo rešiti? Reko mu, da to gre težko, ker vedno vanjo tiščijo in jo silijo, naj se vdá, ker bo potem večno srečna. Drugači, so djali, bi se ne dalo storiti, kakor tako, da bi kdo ljudi, kateri so pri njej, nenadoma razkropil, bodi si kakorkoli. Babáre, vedoč da Indijanci živali po božje časté in da jim berž priteko na pomoč, ako so v sili, nasvetuje naslednjo poskušnjo: „Veste kaj, tovarši!“ jim reče, „dobimo živali, ž njimi se peljajmo memo kraja, kjer je vdova v silah, ter nadlegovajmo živali toliko, da bodo upile. Nekteri pa bojo šli vdovo gledat in ji znamenje dat, da jo hočejo rešiti. Ko bodo njeni nadlegovavci tekli živalim na pomoč, jo bodo urno odpeljali.“

S tem ne opravimo nič, mu reko tovarši, to je tudi prenevarno in premalo zvijačno. Ko bi nas Indijanci zasačili, gotovo nas umorijo, vzlasti tiste, ki bi šli ponjo. Pa če le češ iti ti v nevarnost, žival bomo kmali dobili. — Babáre odgovori: Grem, le naj gredo še nekteri taki z mano, ki znajo potrebni jezik. Poskusimo vsaj za kratek čas.

Pripeljali so se do mestica. Stotnik dá Babáretu tri vojake, da gredo ž njim k vdovi; drugi se peljajo po Gangesu naprej.

Kadar se sožigajo vdove, se ravná to tako-le: Precej visok zid stoji na tleh, zraven njega položijo mertvega moža; med zidom in merličem pa ostane toliko prostora, da človek lahko prejde. Vdova ločivša se od svojih tovaršic, mora iti trikrat krog moža, potem poklekne in ga objame. Gledavci na to dobro pazijo. Visi namreč na zidu v luknji debel hlod, nanj je privezana vrv, segajoča do tal. Kakor hitro žena moža objame,

potegnejo za verv, da ji pade porungelj na rebra. Se ve da ne more več ustati, ali ne umerje tudi ne precej, mora tedaj živa zgoreti! Upitje in stokanje njeno se še ne sliši, ker jo derhal preupije.

Babareta so debelo gledali spoznavši, da je tujec. Tudi vdova, zapustivši ga, se je ozirala nanj. Vselaj ji je pomignil in ji pokazal proti reki. Ni sicer vedila, kaj hoče, pa pomenljivo se ji je vendar le zdelo.

Niso dolgo gledali, kar se pripelje ladija po Gangesu, in iz nje se razlega strašno cviljenje mladih svinj. Z Babáretom zgovorjeni možaki so jih obesili za zadnje noge, da so kričale, in se ve da globoko v serce zbudle Indijance. Berž popustijo vdovo, češ, boljše je, da jo popustimo, in namesto nje otmemo mnogo duš. — Med tem urno povedó vdovi, da jo hočejo rešiti, le naj gre ž njimi, saj se ji ni nič hudega bati. Rečeno, storjeno. Brez pomislika je pobegnila ž njimi v čolnič in ž njimi na ladijo. Uni pa so svinje že pred v vodo zmetali, da so se še dalje mudili Indijance.

Babáreta je v serce veselilo, da se je reva odtegnila nečloveškim mukam, saj mu je bila pa tudi hvaležna, in po pravici. Kaj je žalostnišega, kakor taka verska šega? Kako se morajo smiliti take reve kerščansko poučenemu človeku, ki ve, ktera je prava pot skozi življenje! To je tedaj žalosten izgled, kako daleč zabrede ljudstvo, kadar izgubi resnico. Indijanci, sicer tolikanj umetni in bistrourni, da se občuduje njihova učenost in njihove umetnosti, zabredli so gledé verozakonstva v take čudne zmešnjave in neumnosti.

Ko so se blizali Kalkuti, prosila je vdova, da bi jo v mestu izpustili, rekoč, da tam se ji ni več ognja bati. Radi so ji to storili, saj jim ni bilo družega mar, kakor da so jo oteli. Pri slovesu je goreče hvalila vse, nar bolj pa Babáreta, kteremu je ponudila prav lep pas, poln bisero. Branil se ga je, misleč, da ji ga je treba;

ali milo ga je prosila, naj ga vzame, ker mu ga rada dá, njej pa nima kaj koristiti. Tedaj ga je vzel. Navada je, da se oblačijo žene, ktere se imajo sožgati, v lepe oblačila. Naj više vrednosti pa je pas, ker je ves okovan z dragimi kamni. Po smerti ga dobijo ženske tovaršice, tega pa je dobil Babáre, ki pa še ni prec vedil, kolike cene je, izvedil je še le v Evropi. Ta pas, in še ena reč, sta ga neizrekljivo obogatila; naj povem k sklepu še to.

VII.

Angleško društvo potrebuje za oskerbovanje svoje dežele mnogo uradnikov, še več pa vojakov. Veliki del jih dobiva iz Evrope. Možjé te verste kmali obogatijo, bodi si tako ali tako, včasi tudi po nepošteni poti. Da se pa laže privadijo tujemu kraju, da jih ne nadlegova preveliko hrepenenje po domu, poiščejo si tovaršic: oženijo se kmali. Mnogi jemljejo v zakon Indijanke, posebno tisti, ki so v sredi dežele, za druge pa, ki teh ne marajo, skerbi društvo samo, ki dá vsako leto veliko deklet iz Evrope pripeljati. Taki zakoni so neki prav srečni. Evropa je v primeri z Indijo revna, pa lje gredo tudi le revne dekleta, ki niso razvajene, tam pa imajo vsega dosti, ne terpé pomanjkanja, pomožé se pa lahko, in so prav dobre žene in matere. Res je pa tudi, da so nekteri le tako dolgo premožni, dokler je môž v službi. Ko taki roditelji pomerjejo, so njihovi otroci sirote in reve. Toda društvo skerbi tudi za sirote, zato hvalno piše o njem francoski oficir: „Angleško društvo ima blizo Katkute prelepo ustanovitev, napravilo jo je k časti človeštva.“ — Postavilo je namreč zavod, v kterega jemlje zapuščene otroke v odrejo. Odraščeni se učijo potrebnih ved in umetnost, in ko so godni, se razpošiljajo dečki v razne službe, dekleta

pa se pomožijo. Nekatere teh otrok pošiljajo tudi v Evropo, da se izverstno omikajo in si toliko ložej pomagajo. V imenovanem zavodu je hvale vredna odreja, vsem po vseči; vse je lepo vredovano in razversteno, da ne more biti boljše, zato se kaj lahko izvedejo njegovi odgojenci, bodi si možkega, bodi si ženskega spola.

Ta zavod je vidil tudi Babáre, razkazal mu ga je zgoraj omenjeni stotnik. Ravno takrat pa je bila v zavodu silno bogatega meščana hči iz Londona, gospodičina Kildar po imenu. Prišla je tje tako-le: Kadar se je napotilo mnogo revnih deklet iz Londona v Indijo kruha iskat, ladijo jim je poskerbelo društvo. Med dekleti je bilo več prijateljic one gospodičine, in pri odhodu jih je spremila celo v ladijo. Slovo je bilo britko, saj so se imele ločiti za vselej. Zato so si še marsikaj povedale, in se goreče ena drugi priporočevale. Med tem pa je ladija odrinila, da niso vedile kdaj, in s svojimi tovaršicami se je odpeljala tudi Kildar. Prepozno je zapazila, da je že daleč od kraja, in nič ni pomagalo jokanje. Tolažili so jo pa, da bodo srečali kako ladijo in jo oddali. Ali celo pot ni bilo nobene, pripeljala se je v Indijo, v mesto Kalkuto. Povedala je društvu, kaj se ji je pripetilo, prosila je, da bi jo berž ko mogoče pripravili nazaj v očetovsko mesto. Djala je: „Nisem prišla sem iz enacega namena, kakor moje tovaršice, primoralo me je nemilo naključje. Moji domači silno žalujejo, in Bog ve, kako me iščejo; o da bi se še kdaj vidili! Naj velja kar hoče, le domu, če bo treba, moj oče bodo plačali tudi en milijon, da bi me le še enkrat dobili.“

Pa ravno takrat ni bilo ladije na Angleško namenjene. Zato so jo peljali nekaj dni v oni zavod, ker se je tam nahajalo tudi nekoliko njenih prijateljic. Angleški stotnik jo pokaže Babáretu, ko sta bila notri, in mu

pravi: „Peljaj to-le gospodičino v London, plačilo ti bo obilno.“ — Stotnik se je sicer norčeval, ali gospodičina je poprijela za besedo, ter milo tožila svojo nesrečo, tako, da se je Babáretu prav smilila. Kmali je bil pri volji jo celo v London peljati. Tako je tedaj iz šale postala resnica.

VIII.

Bilo je že pozno v jeseni, ko je dospela ladija Babáretova nazaj v Evropo. Nekega dne že proti večeru je priveslal v Temzo, ki teče skozi London, in je od mesta proti morju silno široka. Znano je, da je London zdaj naj večje mesto na zemlji. V to velikanško čudo tedaj je pripeljal Babáre gospodičino Kildar, ki je dobro vedila za svojo hišo, ker je blizo velike cerkve sv. Pavla, ktera je blezo poleg rimske sv. Petra naj večja na svetu. Hodila sta iz ladije čez tri ure, preden sta prišla na odločeno mesto, na gospodičinih roditeljev domovje. Babáre je doživel že marsikaj, ali kaj takega še ne, kakor je šumenje londonsko, posebno zvečer. Kakor dereča reka se dervi derhal po ulicah, katerim ni konca ne kraja: vse je krasno razsvitljeno, pa kolikor dalje hodiš, toliko večje je upitje, živahnije mergolenje.

Pet mescov je bilo preteklo, kar ni Kildar vidila domače hiše. Že pozno prideta z Babaretom do Šentpavelske cerkve, in za cerkvijo na velikem prostoru mu pokaže svoj dom. Ne dá se popisati slabemu peresu veselje, ktero je serca vnemalo osrečenim roditeljem in hčeri spet bivajoči v njihovem naročji. Tekle so solzice radosti, žlahtnejše in lepše memo svitile zlatnine.

Kmali se je naveličal Babáre lepote čudovitega Londona, gonilo ga je že tudi hrepenenje po milem dragem domovji. Rad bi vedil, kako se ima pridna

Zamanova rodovina, rad bi spet vidil mesto svoje mladosti, Rovinj. Gospodičine ni vozil za plačilo, še mislil ni nanj, ktereга je imenovala v indijanskem zavodu; hotel je to storiti iz gole ljubezni, dobro vedoč, kako hudo je, ako je človek v hudi zadergi. Ali prejel je tudi plačilo. Povedala je namreč hči svojem očetu, koliko mu je obljubila. Zato mu je odštel gospod Kildar pred slovesom po angleškem računu toliko, da znaša po našem dosti čez pol milijona goldinarjev. Babáre je hotel le nekoliko vzeti, rekši, da ne zasluži toliko, pa moral je vse vzeti, ker je bil povedal, kakšna nesreča ga je bila zadela. S priserčno zahvalo vzame Babáre lepo darilo! — Na poti mu pride na misel pas, ki ga je dobil od Indijanke. Ponudi ga nekemu zlatarju na prodaj. Zlatar ga ogleduje, preiskuje dolgo časa, nazadnje pa reče: „Ako ste zadovoljni, da se ne bova pravdala, dam Vam za pas pet tisoč šterlingov, prav bo za Vas in zame; pas je lep, ima tudi demante.“

Babáre ne pomišlja nič, češ, morebiti še ne bo dobil zlatarja, da bi pas mogel plačati, dal ga je tedaj v Londonu in potegnil zanj lepo gotovino. Gredé iz Londona je več premogel, kakor pred kadar si bodi pred nesrečo pri Punt di Giugliana. Druzega si ni želel, kakor srečno priti nazaj v domovino. Odjadrala je ladija iz Temze in v malo dnéh je dospela spet v morje jadransko.

IX.

Obilna množica meščanov bila je pred mestom Dobrovnikom, na lepem prostoru blizo morskega zaliva. Razlegala se je mična godba, gospôda pa je bila židane volje, sprehajaje se prek morskega obrežja. Kaj je pomenila slovesna veselica? Blagoslovljali so tri nove

ladije, s katerih so vihrale pisane bandera in je germelo mogočno streljanje.

Med naj večim krikom in vriskom, okoli štirih popoldne, se prikaže daleč na morji ladija, jadrajoča proti dobrovskemu zalivu. Zaslišavši strel od ladjišča odmeva mu tudi vesela, ter razpenja široke bandera. Ljudstvo je radovedno pričakuje, pa prej ko priplava h kraju, spoznajo jo in zavpijejo: „Živio, Miklavž Babáre!“ — Ladija se ustavi in čez malo trenutkov se pripelje Babáre na suho, kjer so ga sprejemali z neizrekljivim veseljem. Z nova zadonijo topovi, oglašá se radostna godba, in Dobrovčani ponavljajo: „Bog te sprimi, Babáre!“ Tudi Zamanovi so bili na bregu, kolika radost tedaj posebno njim, ker so srečno spet v roke segli dragemu prijatelju! Peljali so ga v mesto domú, in tam veselje ni bilo ne konca ne kraja. Radostni so ga poslušali, ko jim je pravil, kaj vse je vidil v Indiji, koliko je doživel na poti, kako je obogatel itd. Vsi so se veselili njegove sreče.

Bilo je prvo spomlad potem, ko se je pripeljal Babáre v svoje rojstno mesto Rovinj, po prihodu iz Indije. Odpovedal se je težavnemu brodarstvu po valovitem in nevarnem morji, ter sklenil, da bo mirno in brez skerbi živel na lepem domovji. Saj je imel v Rovinji zalo hišo, imel tudi dosti premoženja, da mu ga le Bog obvaruje! Ali Babáre, prišedši v Rovinj o omenjenem času ni bil sam, ampak pripeljal je sabo tudi mlado nevesto. Josipina, Zamanova hči iz Dobrovnika, bila je njegova zaročnica. —

To je bilo že pred tridesetimi leti. Gotovo je, da je živel ž njo radostne dneve na zemlji, in jih morebiti vživa še dan današnji, tega ne vem povedati, ker ta dogodljej je zadnji, kterega sem jaz o njem izvedil. Gotovo je, da je častitljivi Zaman doživel velike starosti in umerl blažene smerti, ali tudi o tem se ni nič po-

vedalo. Najbolj gotovo pa je, da če tudi še tako pretijo viharji človeškega življenja, če nas tudi tare in stiska nemila in grenka osoda, vkljub vsemu temu vedno je bila in bo srečna — pravičnost.

2.

Sv. križ.

Ni imel zmirom križ v očeh človeštva tega visokega in veličastnega pomena, ki ga ima sedaj. Stare čase je bil križ orodje bridke muke in kazni za največje hudodelce, zasmehovan in zasramovan pred celim svetom. Kakor se na primer mi s studom proč obračamo od vislic, tako so govorili nekdanj le z največjim zaničevanjem o križu. Pri samem izvoljenem narodu Božjem imel se je križ za znamenje zaničevanja in zaverženosti, kakor je to izrečeno v pismu: „Preklet je od Boga, kdor visi na drevu.“ V. Mos. 25. 23, in — kdo bi bil to mislil? ravno to znamenje je postalo sedaj reč najvišega in naj serčnejšega češčenja! Če bi kdo izmed nekdanjih nevernikov iz groba vstal in zvedel, kako čast kerščanstvo skazuje križu, gotovo bi ne mogel zapopasti, kako je to toliko zaničevano znamenje prišlo na toliko čast in slavo. „Kaj se je“, bi prašal „zgodilo s križem? mi smo obsojali nanj najhujše hudodelnike, in vi se pa hvalite s tim znamenjem, postavljate ga na najperve, naj častitejše mesta?“ — Hočesh li tedaj vedeti, ptujec, od kterega časa se je zgodila ta premena s križem? Od teh dob, kar je naš Gospod in

Zveličar, Bog — človek Jezus Kristus na verh Gore Kalvarije umerl. Jezus Kristus, učlovečeni Sin Božji, je križ s predrago svojo kervjo od njegove zaničljivosti očistil, on ga s svojim predragim telesom olepšal, in tako je bil kletvi in zaničevanosti konec — križ sveti na enkrat v časti, slavi in veličastvu nad celim svetom.

Od tega časa, kar je Jezus Kristus na lesu križa umerl, stoji tam križ visoko in vzvišan, kot predobitno znamenje Božje ljubezni, ko naj draži kinč zemlje, ko naj zmagonosnejše orožje proti peklu, ko naj silnejši pripomoček našega izveličanja, ko naj močnejše sidro našega upanja v nadlogah življenja, ko znamenje sprave za grešnika, ko naj terdnejša palica na pot onim, ki nevarni pot v večnost nastopajo. In zato se tudi križ našim pogledom povsodi prikazuje: nahajamo ga na grobéh mertvih in po hišah živih, na ulicah in po potih, na poljih in razpotjih, po verhovih in pečinah, v leséh in dolinah, na turnih in oltarjih. Križ je naj draži kinč duhovnikom; križ se leskeče ko znamenje časti in slave na persih hrabremu vojščaku, kralju in cesarju; križ počiva ko ščit milosti človeku v roci njegovi, kedar se mu duša s svéta loči. O sveti, o močni, o sladki križ! Blagor mu, kdor skrivnost križa razumé.

Pobožen pogled na križ dela najteže reči prenesljive. — Neka gospodičina visocega rodu je htela stopiti v zelo oster samostan. Poglavarica tedaj, da bi njen poklic skusila, jej je na vso moč popisovala ostrost samostanskega življenja, peljala jo v duhu na vse mesta samostanske družbe, ter jej pokazovala le take reči, ki se morajo posvetnemu človeku (zunaj samostana živečemu) strašne zdeti. Gospodično, vidilo se je, groza sprehaja, in kar besedice ne reče. „Deklica moja!“ pravi naenkrat opatica, „kaj mi nič ne odgovorite?“ Nato gospodičina z veliko živostjo odgovori: „Jaz Vas le nekaj prašam. Ali je pri Vas tudi križev? Bom li

našla križ v oni izbici, ki se tako tesno v njej stanuje, in na terdem lesu spavati mora, v oni obednici, ki je v njej hrana tako slaba, v oni hiši, kjer vladajo tako ostre pravila?" „Se ve da, devica moja, v vseh teh izbah najdete podobo sv. križa.“ — „O! mati moja“, odgovori gospodična, „kjer križ najdem, tam se upam vse težave voljno prenašati.“

Marija Medicis, žena kralja Areha IV., kraljica francoska, in mati treh sinov, ki so ko kralji gospodovali, svetu znana zavoljo posvetne časti, ki jo je obsevala, in ne manj zavolj strašnih terpljenj, ki jih je prenašati morala, izbrala si je v svoji domovini za prijateljico neko gospodično, po imenu Pasitejo Kroyi, ki so jo zavoljo pobožnosti in lepega vedenja ko svetnico spoštovali; in ker se jej to zdi nemogoče tako dolgo od svoje prijateljice ločeni biti, jo da k sebi v Pariz poklicati. Pasiteja pride, in ko stópi pred kraljico, se ta razveseli ter jo popraša: „Kaj mi prinašaš dobrega in lepega iz moje domovine?“ Pasiteja odgovori: „Naj boljši in naj lepši dar, izbran izmed vseh družih.“ Tu se zbudé v kraljici želja po prekrasnem daru in jo prosi, da ga jej brez pomude izroči. Pasiteja odide in kmalo srep lesen križ prinese. Marija osupne in se ga brani zavoljo njegove velikosti. Pasiteja ne odjenja. „Vzemite ga, kraljica,“ prosi ona, „serčno ga sprejmite! Kmalo pride za njim veliko večí.“ Jeli bila kriva prerokinja, ali je resnico govorila, to se je za malo časa pokazalo. Čez nekaj dni je padel Areh, Marijin mož, pod nožem tistega morivca, ki ga zgodopisci le s studom imenujejo, in komaj je imela globoko razžaljena vdova toliko časa, da se nad svojim možem razjoče, ko so jo jele trikrat zapored domače vojske kar naj huje stiskati; osem dni se je ravnalo ž njo kakor z jetnico, in potem je bila iz dežele izgnana na ptuje, od kodar se je vernila, le da so jo spet vjeli; izmakne

se na novo in je živela nekoliko let v veliki revščini na Holandskem, potem na Angleškem, dokler se ni v Kolinu iz tega sveta ločila. Ni jej tedaj brez višega znanja ona služabnica Božja velikega in težkega križa za dar prinesla kot podobo onega mnogo večega križa, ki se ga ona tje do konca življenja svojega nikdar več ni rešila; ali ni brez vzroka tudi imenovala Pasiteja tega njenega dara, da je najboljši, in izmed vseh ostalih izbran; kajti to je prava slava kerščanske duše na zemlji jedina, ki se ž njo ponaša sv. Pavel: „Jaz sem z Jezusom na križ pribit — rane Jezusove na svojem telesu nosim — meni je svet križan in jaz svetu — proč s tim, da bi se hvalil, razun v križu Kristusovem!“

Karel Klarentin, rojen v Pikardiji na Francoskem, je bil v glavni šoli Amienski izgled svojim součencem in eden izmed najbolj gorečih udov kongregacije (zbor). On se je zdel zdrav ko riba v vodi, pa kar na enkrat nevarno zboli in strašne bolečine čuti po celem životu. Ni se motil nad svojim stanom, temveč zaželi in prejme koj s serčno pobožnostjo svete zakramente. Enega dne, ko se mu je vidilo, da več terpi kakor navadno, približa se mu spovednik, da bi ga v poterpežljivosti poterdil, ter ga popraša, kako da mu je kaj? „Gospod oče!“ odgovori Karel, obe roki položivši na persi, „telo res veliko terpi, toda duša mi je polna tolažbe.“ Služabnik Božji mu pomoli križ. On ga zgrabi z radostjo, ga serčno poljublja in reče večkrat: „Moja ljubezen je križana, in jaz — jaz še živim!“ K čutom vroče ljubezni se zdajci pridružijo tudi čuti otročjega upanja ter jame on govoriti, križ kvisko povzdignivši: „Kdo si upa na me pod tako obrano udariti? Križ je moj meč, moj ščit, moja životna straža.“ Berž ko je čutil, da ima le še nekoliko trenutkov živeti, razprostre roke svoje na podobo križa, da bi nekako kakor njegov Zveličar umerl. Ko ga potem na nekoliko časa bole-

čine popusté, zbere na zadnje še vse svoje moči, da križ svoj zgrabi, povzdigne oči svoje k nebu in zavpije z umirajočim Zveličarjem: „Oče! v Tvoje roke izročam dušo svojo.“ S temi besedami je umerl leta 1652 mlad sicer v letih, ali dozorel in star v modrosti križa!

Ž.

3.

Šopek starih pesem.

I. Postna.

Marija v izbici kleči,
Premišljuje svete reči,
O Marija.

Tamkaj prede svile tanké,
Svile tanké, niti zlaté,
O Marija.

V hišo stopi svet Šentjanž,
Svet Šentjanž, joger božji,
O Marija.

Nekaj bi htél povedati,
Pa bi se preveč ustrašila,
O Marija.

Saj nisem žena tak plašna,
Tudi nisem dete rojeno,
O Marija.

Da b' se preveč ustrašila,
 Če bi kaj novega slišala,
 O Marija.

Tako je rekel sveti Šentjanž,
 Sveti Šentjanž, joger božji,
 O Marija.

Tvoje dete so zvezali,
 Pred sodnika so ga peljali,
 O Marija.

Marija dol pade, omedli,
 Al le majhen čas mi poleži,
 O Marija.

Spet gori vstane, k' se zbudi,
 Tako pravi in govori,
 O Marija.

Oh ti ljubi svet Šentjanž,
 Sveti Šentjanž, joger božji!
 O Marija.

Pojdi z manoj v Jeruzalem,
 Preden bo moj sin umorjen,
 O Marija.

Že se vzdigneta in gresta,
 Da v Jeruzalem prideta,
 O Marija.

Pred le-to hišo judovsko,
 Pred hišo Pilatužovo,
 O Marija.

Jezus je že obsojen zdaj,
Da bo na križu umorjen,
O Marija.

Oh ti moj ljubeznivi sin!
Marija vpije pred njim,
O Marija.

Lahko noč, moja ljuba mat',
Srečna ostani tavžentkrat,
O Marija.

Marija dol pade, omedli,
Od prevelike žalosti,
O Marija.

Svet Janez jo vzdigne od tla,
Da spet za Jezusam gresta,
O Marija.

Na goro Kalvarijo,
Da b' tam križan'ga vidila,
O Marija.

Vstopita se pod sveti križ,
Da ga ona v obličje vid',
O Marija.

Jezus zdihuje prebridko,
Preden dušo izroči Bogu,
O Marija.

Marija večkrat omedli,
Od prevelike žalosti,
O Marija.

Jezus grozne martre terpi,
Umirajoč dušo pusti,
O Marija.

Marija zopet omedli,
Ker nje sin mertev visi,
O Marija.

Oh kaj je meni zdaj začel!
Brez njega ni mi več živet',
O Marija.

Marija se domu poda,
Od svojga sina ločena,
O Marija.

Grešnik! ki si z grehi obdan,
Z Marijo jokaj noč in dan,
O Marija.

Če se boš ti spokoril,
Z Marijo se boš veselil,
O Marija.

Zap. J. Levičnik.

2. Druga postna.

Marija rajža po polju,
Marija rajža po polju,
Srečala sta jo dva mojstra,
Oj dva mojstra, dva tesarja.
Kam pa vidva mojstra gresta,
Vidva mojstra, dva tesarja?
Midva greva v Jeruzalemsko mesto,

Tam bova Jezusu križ ravnala.
 O le majhen križ naredita,
 Da bodo Jezusa manj križali!
 Zakaj bova majhnega ravnala
 Ko bova gotov plačil prejela.
 Tako je rekla Marija,
 Vsa žalostna in mila:
 Še vsak berač žlahto ima,
 Le moj Jezus je nič nima.

* * *

Marija rajža po polju,
 Marija rajža po polju.
 Srečala sta jo dva mojstra,
 Oj dva mojstra, dva vervarja.
 Kam pa vidva mojstra gresta,
 Vidva mojstra, dva vervarja?
 Midva greva v Jeruzalemsko mesto,
 Tam bova Jezusu vervi pletla.
 O le majhne vervi spletita,
 Da bodo Jezusa manj zvezali!
 Zakaj bova majhne pletla
 Ko bova gotov plačil prejela.
 Tako je rekla Marija
 Vsa žalostna in mila:
 Še vsak berač ž'ahto ima
 Le moj Jezus je nič nima.

* * *

Marija rajža po polju,
 Marija rajža po polju.
 Srečala sta jo dva mojstra,
 Oj dva mojstra, dva kovača.

Kam pa vidva mojstra gresta,
 Vidva mojstra, dva kovača?
 Midva greva v Jeruzalemsko mesto,
 Tam bova Jezusu žeblje ravnala.
 O le majhne žeblje naredita,
 Da bodo Jezusa manj pribili!
 Zakaj bova majhne ravnala,
 Ko bova gotov plačil prejela.

Tako je rekla Marija
 Vsa žalostna in mila:
 Še vsak berač žlahto ima,
 Le moj Jezus je nič nima.

* * *

Marija rajža po polju,
 Marija rajža po polju.
 Srečala sta jo dva mojstra,
 Oj dva mojstra, dva kronarja.
 Kam pa vidva mojstra gresta,
 Vidva mojstra dva kronarja?
 Midva greva v Jeruzalemsko mesto,
 Tam bova Jezusu krono pletla,
 O le majhno krono spletita,
 Da bodo Jezusa manj kronali.
 Zakaj bova majhno pletla,
 Ko bova gotov plačil prejela?

Tako je rekla Marija,
 Vsa žalostna in mila:
 Še vsak berač žlahto ima,
 Le moj Jezus je nič nima.

Zap. J. Levičnik.

3. Kaj poje tica!

Kaj tica mi poje,
 Ki pod nebam letí?
 Zakaj bi ne pela,
 Se mi dobro godí.

Ne sejem, ne žanjem,
 Pa lahko živim,
 In greha ne delam,
 Boga ne žalím.

Bog oče pa gori
 V nebesih sedi,
 In doli nas gleda,
 Kak' nam se godí.

4. Tri rože.

Leží, leží ravno polje,
 Čez polje pa steza derží;
 Pri stezi stoji vertec lep,
 Rasejo notri rože tri.
 Ta prva roža je le-ta,
 Le-ta rumena pšenica;
 Ta druga roža je le-ta,
 Preljuba vinska tertica;
 Ta tretja roža je le-ta,
 Preljuba Devica Marija.

5. Od novega mašnika.

Srečna je ta mati b'la,
 Ki je rodila mašnika,
 Preden se je on rodil,
 Bog sam se je veselil.

Mašnik pred mizo stoji,
 Kristusa v rokah derži,
 Žlahta pa za njim stoji,
 Briše solzne si oči.

Bodi noč si, bodi dan,
 Bodi lačen, al zaspan,
 Id' k bolniku revnemu,
 Pa pomagaj mu v nebó.

Boš učil in boš svaril,
 Pa ne bodeš nič storil,
 Bojo prišle terdó glavé,
 Pa ne pojde v njih sercé.

Zap. Fr. Štrukel.

4.

Srečni pastir.

Popotnik doide starega pastirja, kateri je na livadi ovce pasel, in ga pozdravi rekoč: „Bog vam daj dobro jutro, prijatelj!“

Pastir odverne: „Hvala vam, da mi želite dobro jutro; ali povem vam, doslej slabega jutra še nisem imel!“

Popotnik: Ne želim samo, da bi vam Bog le dobro jutro dal, ampak da bi vas vedno in v vsem blagoslovil in srečnega storil.

Pastir: Hvala Bogu! do zdaj mi je še vse po sreči šlo!

Popotnik: Tako! ali vi še nobene žalostne ure imeli niste?

Pastir: Reči smem, do današnjega dne so bili vsi moji dnevi srečni, ker do zdaj še nista nikdar nemir in nepokoj moje duše vznemirila.

Popotnik: Povejte in razložite mi malo bolj na tanko, kako vi to menite.

Pastir: Ne morem Vam sicer dobro razložiti, pa ker želite vediti, pa poslušajte. Jaz si tako-le mislim: Dobrotljivi Bog ljubi celi svet. On je naš gospod in dobrotljivi oče, kateri nam vedno dobro hoče; zatorej v vsem, kar se mi je še do sedaj zgodilo, spoznam njegovo sveto voljo, kateri se vselej rad podveržem; v vsem, kar mi je še dosedaj poslal, spoznam njegovo ljubezen do mene; ker daje mi vedno, česar potrebujem, in več si pa imeti ne želim. Tudi v terpljenji, če mi ga pošlje, spoznam njegovo sveto ljubezen do mene; ker on nam nadloge le zato pošilja, da bi nas

s tem vedno bolj od posvetnega odtegnil in k sebi privabil.

Popotnik: Prav imate prijatelj, voljo božjo spolnovati in nji podvreči se, je dolžnost vsakemu človeku, ali kaj bi pa vi storili, ko bi vas Bog vendar ne hotel v nebesa vzeti, ali bi se takrat tudi njegovi volji podvergli?

Pastir: Vem, da se mi kaj takega ni bati, če bom vedno po njegovi volji tukaj živel, pa ko bi mi vendar nebesa zaklenil, prosil bi ga, da bi se ga smel okleniti, in tam kjer bi bil Bog, bile bi za mene nebesa.

Popotnik: Dragi prijatelj! povejte mi še, kdo ste vi, ki tako lepo mislite?

Pastir: Jaz sem sicer ubog pastir; pa tudi kralj.

Popotnik: Kaj, kralj? — kje pa imate vaše kraljestvo?

Pastir: Kraljestvo moje je v mojem sercu.

Popotnik: Ali pa veste, kaj se pravi kraljevati?

Pastir: Nad svojimi podložnimi gospodovati in njim gospodar biti.

Popotnik: Kteri so pa vaši podložni?

Pastir: Moji podložni so poželjenja in strasti, ktere jest vladam in jih po volji božji podveržujem.

Popotnik: Prijatelj, tako ste pač vi res srečni!

Pastir: Na tem svetu se nam sreča šele pričjenja, popolnoma srečni homo le na unem svetu, če homo tukaj po volji Tistega živeli, kteri nas bo večno srečne storil.

Ves ginjen in hvaleč Boga, da vsakega brez razločka tako milostno razsvitljuje, zapusti popotnik ubozega vendar srečnega pastirja, in gre podučen od njega svojo pot naprej.

P. G.

Gospodarske skušnje.

(Da krave pri molži ne bercajo), ne pomaga nek nič tako dobro, kakor če vime hude krave s kako grobo volnato cunjjo prav dobro dergneš. V časniku štajarske kmet. družbe svetuje to nek gospod N., kateri je sila hudo kravo, ki si posebno takrat, ko je imela vreči, ni dala vime dotakniti, s tem ukrotil, da ji je dvakrat z grobo klobučino vime dobro oribal. Sedaj je krotka, da je čuda.

(Drevesno mazilo, stopljeno pa vendar merzlo in za vsaki letni čas pripravno) se napravi, če se drobno zmlete smole dene v steklenico (flašo) in prilije toliko vinskega cveta ali špirita, da se ga smolna štupa do dobrega navzame. Če se vinski cvet malo po malem priliva in zmes dobro zmeša, si napraviš mazilo bolj ali manj gosto kakor ga želiš. Flaška se zamaši z zamaškom iz probkove ali korkove skorje; mažejo se pa drevesa s penzeljnom, kateri se lahko v zamašek vtaknjen shrani. Na zraku se sterdi to mazilo hitro, in je za rabo vsaki letni čas, kakor smo že gori rekli.

(Presajene mlade drevesa hirajo), če se pri presajenji globekeje vsadé, kakor so poprej v drevesnici ali vertni šoli stale; skušnje so učile, da po 2 pavca pregloboko vsajeno drevje v 15 letih konec vzame, k večemu sterpi 20 let; če so čez 2 pavca vsajene bile, pa poginejo toliko prej. Če jih vsadiš za cel čevelj globekeje, je že prvo leto po njih. Veliko tedaj je ležečo na tem: kako globoko se vsaja presajeno mlado drevje.

(Ali kaj pomaga puščati sadnim drevesom, in kdaj in kako naj se jim pušča?) Na to uprašanje beremo v letniku pruske vertnarske družbe ta-le prav podučni odgovor: 1) Puščati drevesom, to je, podolgoma po deblu z ostrim vertnim nožem kožo do lesa prerezati in vleči ta ris tako, da na drugi strani nehaš, kjer je začel, je kaj dober pomoček, v dveh ali treh letih take drevesa rodovitne narediti, ktere so nerodovitne zavoljo starosti ali če mlade zavoljo preobilne muzge le na rast in les ženejo. 2) Drevesom, ktere nimajo ravno preobilne muzge se naredi več takih risov, kakor takim, ktere so v svoji polni moči. 3) Najbolji čas drevesom puščati je spomlad; vendar ni napačno to storiti tudi vsaki poletni čas in še celo v jeseni, ko jim je listje odpadlo. 4) Prerezati se morajo noter do lesa, tedaj koža skozi in skozi prerezati. 5) Že rodovitne drevesa toliko rodovitniše postanejo, kolikor več muzga doteka. 6) Vsakemu sadnemu plemenu pomaga puščanje, le črešnjam ne.

(Kadar konje ali govejo živino kolje ali grize), ji večidel to najbolj pomaga, da se v čevah po kerču ali kakor koli zadržanega blata očedi; zato pomaga, ji s pooljeno roko v ritnik seči, kliščire (brizglje) z osoljeno vodo pogostoma dajati, jo prepeljevati (pa ne jahati), notri ji pa večkrat vlivati po celem maslicu dobrega (ne žarkovega) olja lanénega ali laškega, kteremu naj se pridene vselaj še kakih 4 ali 6 lotov raztopljene grenke soli (Bittersalz), nikoli pa ne solitarja, kakor živinozdravnik gosp. Berner v 16. listu štajarskega kmetijskega časnika napačno svetuje! Solitar je zdraženim čevam hud strup, kteri klanje do vnetja čev pripravi. Če bi grenka sol ne utegnila dosti močna biti, iztrebiti čev, se more z oljem vred vzeti močnejša dvojna sol (Doppelsalz), nikoli pa — še enkrat opominjamo — ne solitar, kteri, če blato začne gnati, rad

unema čeva, zlasti ako se ga 8 lotov dá! Prav bi bilo, da bi sl. vredništvo omenjega časnika preklicalo oni nevarni svèt, ker nezdravnikom solitar priporočati, se pravi, z ognjem igrati.

(Zoper bolhe in gosence na zelji, repi in drugem sadežu), katerih bo gotovo tudi letos veliko, ker letos nobenega merčesa ne manjka, svetuje kmetišk častnik kot najboljšo pomoč: Golobjeka deni v kako kad, zraven pa še en malo pod milim nebom razpadenega apna; vlij na oboje merzle vode, in vse naj se namaka najmanj 25 ur. V to vodo pomakaj potem slamnato omélo in škropi ž njo bolhe in gosence, kadar jih zapaziš. Namesto oméla utegneš tudi brizglo vzeti, s katero vertnarji cvetlice škropijo. Če je dež izpral to vodo, preden je perje tako terdo postalo, da ga ne morejo bolhe več jesti, poškropi še enkrat. Če je ta voda prehuda, postanete perve dve peresci rade rumenkaste, pa to nič ne škoduje, marveč vse še raje raste po nji. Ako pa bi vtegnila ta voda vendar le prehuda biti, kar se lahko pred poskusi, napravi jo redkejo, da ji priliješ vode.

(Kerma za pitanje.) S turšico se prešiči, goske, purmani in race kaj dobro pitajo. — Šrotana pšenica je najboljša obloda za prešiče, in pšenična moka, kuhana ali v kruh popečena, je njih najboljša kerma, če se jim proti koncu pitanja poklada. — Reženi slad (molc) je posebno za vole dober; po šrotanem ječmenu se meso zboljšuje, in bi se imel proti koncu pitanja vsakemu živincetu dajati. — Od kuhanega ječmena se golobje, goske, prešiči in goveja živina jako spitajo; govedina se ravno tako tudi od grahorice zredi, ako se s šrotanim ovsom in korenjem meša. — Kuhani bob in leča sta za pitanje goveje živine enako dobra kërma. Ajda z grahom in grahorico zmešana je za pitanje že davnej poterjena klaja. Prosó se daje proti koncu pitanja po-

seбно perutnini. — Oves dobro tekne konjem, prešičem in ovcam. — Kaj dobre so za pitanje oljnate semena, posebno dobro je laneno seme, če se na vodi do žolce pokuha in proti koncu pitanja poklada. Lanene preše so v začetku pitanja za vole, prešiče in goske dobra klaja, toda se proti koncu pitanja ne smejo pokladati zato, ker je meso po njih rumenkasto in nekako zoperno diši. — Seme sončnic perutnino dobro redi, toda meso je po njem nekako grenkljato, in proti koncu pitanja ne sme živalim zobati dajati. — Pravi in pa divji kostanj sta tudi za pitanje kaj dobra. Toda divji kostanj se mora pred pitanjem v merzlo vodo djati, da grenkobo zgubi. Ta kostanj se na kosce skerhlja, enkrat v vodi prekuha, potem se posuši in šrota. Ne je ga samo goveja živina rada, temuč tudi prešiči, ovce in kozé rade po njem segajo. Želod je kuhan ali srov tudi za pitanje dober; prešiči in purani se po njem kaj dobro spitajo. — Ravno tako dober je tudi žir al bukvica za pitanje razne živali. Če se pa prešičem poklada, se mu mora tudi nekoliko želoda pridjati, sicer bi bil špeh preslab. — Jabelka, hruške in vse drugo kislo sadje, je kuhana verla klaja za pitanje razne živine, posebno prešičem dobro dé.

(Kadar kravam vime oteče in terdo postane), ne obotavljaj se dolgo, da bi ovčica ali sajevca s kako prazno vražo preganjal, ampak vzemi škaaf, s katerim živino napajaš, napolni ga z vodo in deni razbeljen cegel va-njo, škaaf pa postavi potem kravi pod vime. Da soparica, ki meči oteklino, ne puhti na stran, odeni kravo z dosti dolgo plahto ali s koci. Škaaf naj stoji tako dolgo pod kravo, dokler je kaj soparice. Ponavljaj to vsaki dan dva- ali trikrat, dokler ne splahne oteklina, ž njo pa tudi terdina.

(Muhe se dajo hitro iz hiše pregnati), če jo pokadiš s suhim bučnim perjem (trockene Kürbisblätter) na žerjavici. Muhe ne morejo terpeti tega duha; bežijo ali pa poginejo. Pa tiče, če jih imaš v hiši, deni pred ven; tudi ljudje naj ne bojo takrat v hiši, če ne, jih glava boli.

(Uši živini pregnati) ni boljšega, kakor da jim s kertačo čistega lanenega olja vribaš.

(O sipanje sadnega drevja) priporoča vertnar Köhler v kmetijski šoli Altenburški na Ogerskem. Rahljati zemljo okoli dreves in jim narejati kakor kolo veliko plitvo skledo okoli je že stara reč — pravi Köhler — pa dobra je le spomladi; pred zimo pa je gotovo škodljiva in pokonča mnogo dreves; v južnem vremenu se steka v tisto ponvo namreč veliko moče, ktera ponoči zmerzne; to pa, da enkrat zmerzuje, enkrat pa se taja okoli drevesa, je debelu škodljivo; zatega voljo jez vsako jesen okoli vseh dreves, kakor so bolj ali manj močne, za 1 do 2 čevlja na debelo zemlje osujem; v južnem vremenu se odteka moča po nji lahko in teče tje, kjer se korenine najbolj razprostirajo. Spomladi pa nasuto zemljo spet odsipljem in prav srečen sem z drevesi. Dela s tem ni dosti in tudi stroškov ne prizadene. Naj me posnemajo vsi vertnarji.

(Stene poslopja obvarje moče in zmerzline) sledeči firnež: Na 1 funt na žerjavici sogretega lanenega olja se dá 4 lote zdrobljene smole in 8 lotov svinčene gladine (Bleiglätte). Ta zmes naj vre pri ognju potem tako dolgo, da v njo vtaknjena palčica rujaveti začne. Poleti, kadar je prav vroče, se s tim smolnatim firnežem premažejo stene poslopja, naj bo iz cegla ali ila. Ko se je namáz v 2 ali 3 dneh posušila, se namažejo stene tako še trikrat. Komur temna barva te namazi ni všeč, naj stene potem s kakoršno koli olj-

nato barvo premaže. — Z gori povedano mero tega firneža se dá 18 kvadrat-čevljev štirikrat premazati.

(Mleko dobro ohraniti skozi več mesecev), je v poslednji seji Dunajskega odbora kmetijske družbe nasvetoval gosp. Lipp sledeče: Mleko se dá pred zavreti in potem se vlije v sklenico (flašo), ktera je bila z gorko vodo izmita. Napolni se pa sklenica z zavrelim mlekom do srede vratu, in ko je prav terdno skorjenim čepom (Korkholz) zamašena ali celo zasmoljena ali zapečatená bila, da zrak nikakor ne more do mleka; se postavi v lonec z merzlo vodo napolnjen, ki se pristavi k ognju tako dolgo, da voda zavre v njem, potem se odstavi od ognja, in četrť ure naj postoji sklenica še v tem kropu. Potem se pa spravi na hladnem kraji noter do tistega časa, da se rabi. — Enako se dela tudi s sadjem v soparici, kar je znano vsaki bolji kuharici.

(Ni vse eno: kakošna živina se pase na travnicah ali spašnikih): Znano je, da ne je vsaka živina vsake rastline in da se nektero nekterih zelišč celo ne dotakne. Ako bi se take preveč zarasle, je škoda za pašo. Če se pa več sort živine na spašnik goni, pomuli ena, kar ostaja drugi. Naj bi se pa živina tako-le verstila: Naj prvo naj se žene goveja živina na pašnik: ona šavsne po naj večí travi. Za govedi naj pridejo konji: ti jedó že bolj pritlično travo; na mokre travnike pa naj se ne puščajo konji, da s kopiti preglobocih jam ne napravijo po zemljišču. Zadnje naj pridejo ovce: one pomulijo, kar je unim ostalo; ker pa še ne popolnoma vkoreninjeno travo izrujejo s koreninicami vred, ni dobro ovac spuščati na mlade senožeti.

(Če krave malo molzejo). Že lani smo svetovali gospodarjem in gospodinjam neki pomoček, kterega so zdaj tudi drugod napravljene skušnje poterdile

in ki v tem obstoji, da se dá taki kravi na tešč pol bokala toplega mleka, kteremu je tri lote zmletega ja-neža in tri lote kumne primešano bilo. Tudi med pičo se zna kravi ta zmes dati. Če ne pomaga v dveh, se dá še enkrat. Pa ne, da bi naši gospodarji mislili, da ta pomoček vselej pomaga, kadar krava ob mleko pride. To ne, le takrat je dober, če ni nobenega pravega vzroka najti, zakaj da je krava ob mleko prišla. Ako je živina bolna, ali vime bolno, če si je jed vstavi in ne prežvekuje, če zavoljo brejosti odvimlja, če ji dovelj piče ne daješ itd., — takrat nikar ne poskušaj svetovanega pomočka, ker v tacih okolišinah pomagati ne more. Vsaka reč je dobra le ob pravem času.

(Kako zatreti plevel na njivah.) Od kod se zaseje plevel na njive? Seme plevelovo je včasih v njivi sami, včasih pride od drugod. Rastline, ki jih kmetovavec šteje med plevel, zorijo že večidel pred žetvijo žita; zrelo seme se osuje in tako poseje po njivi. Ali pa ga zatrosi veter od bližnjih senožet, spašnikov itd. na polje. Tudi živina, ki se po njivah pase, ga zaseje po gnoju, v katerem se dostikrat ne prebavljeno seme kakšnega plemena najde, ali pa ga kmetovavec z gnojem vred pripelje na polje.

Vse to naši kmetovavci sami dobro vejo, le o tem jih ima več krivo misel, da menijo, da moča in zmerzlina pokonča plevel. Ali plevce je in ostane plevel, dokler bo svet stal. Kako rado marsikteri plevel kali in pa težko se pokončati dá, učé obilne skušnje. Gotov je prigovor „da kopriva ne pozebe“.

Kako tedaj to nadlogo zatreti? Popolnoma in vselej jo odpraviti skor ni mogoče. Dost pa se vendar da storiti s tem. Poglavni pomočki pa so ti-le:

1) preorji o pravem času in večkrat in globoko plevelno njivo; suho vreme je zato bolje, ker sonce

kal in mladike izoranega plevela hitro osuši, da zvenejo in poginejo;

2) semensko žito pridno čisti; v malih kmetijah zbirajo lahko otroci pozimi plevelno seme iz žita in ga tako čistijo;

3) dobro ravnaj gnoj; kolikorkrat se gnoj iz hleva kida na gnojnišče, potrosi ga s štupo neugašenega apna. Živo apno razje deloma plevelno seme. Tudi pri napravljanju gnojnih kupov iz mešanega gnoja naj bi se tako z apnom ravnalo. Sploh smemo reči, da kmetovavci koristi apna za kmetijstvo še ne cenijo tako, kakor zasluži. Apno je kaj dobra stvar, naj bi se kmetovavci ne bali malih stroškov, ki ga jim apno prizadene, ker dobiček je velik in stroški se dobro splačajo s tem, da se plevel zatara in pridelek pomnoži.

(Žito po žitnicah dolgo časa pogube obvarovati.) Naj se položé korci (strešni cegli) med žitne kupe, pa tako, da spervega se ena lega žita, poldrugi čevelj visoko nasuje, na to se dene ena lega korcov, in potem zopet poldrug čevelj visoka lega žita, za tem spet ceglov in tako se po okoljšinah dela naprej. Poslednja žitna lega se popolnoma s korci pokrije. Strešne opeke hladijo žito, ter zabranijo, da se žižki v njem ne zaredé. Pravijo skušeni možje, da clo vlažno zernje bo po takem ravnanju pogube obvarovano: ker cegel mokrino poserka, vunajnemu zraku pa vendar pristopati dovoli. Na tako vižo nasutega žita ni treba kakor le enkrat na leto, in to mesca sušca ob suhem vremenu premetavati.

(Krušno žito plesnine obvarovati.) Ako žito postane plesnjivo, naj se verže v vrelo vodo, ter naj se pusti v njej tako dolgo, da se voda ohladi. Upotrebuje se blizo dvakrat toliko vode, kolikor po obsegu je žita. Ker en del žita po verhu plava, se mora ta odzvati. To so namreč ali popolnoma spridene

ali saj malo močnate zerna, ktere moki le škodovati utegnejo. Namočeno žito se potem posuši, kar se nar boljše na topli peči godi, — Tukaj nasvetovano popravljanje nagnjitega žita se opira na dobro pravilo. Zavzema namreč plesnoba nar prej žitno lupinico, tedaj terpi dolgo, preden znotranja jedrovita moka po njej terpeti začne. Navadno se tudi žito ne pusti tako dolgo ležati, da bi se do jedra spridilo.

(Drevesni vosek, ki je najboljši kup, je jelova smola); je tedaj zatega voljo boljši, kakor vsak drug. Da je v merzlem vremenu mehka, se ji primeša kake masti.

(Mazilo za rane drevesne), ki se prav terdno prime in je dober kup, se nareja iz polovice kravjeka, polovice pa ila, kterimu se, da se mazilo lahko maže, pridene enmalo kravje dlake, in celo malo terpentina (smole), — na 10 funtov mazila četertinko funta terpentina.

(Kerte pregnati iz govnojakov (mistpeteljcov), je najboljši, ako se volnate capice namočijo v kamnovcu (kamnitem olju, Steinöl) in vlaknejo v kertove luknje.

(Kako z moko ravnati, da se dolgo dobra ohrani). Moko dobro hranovati ter jo spridenja zavarovati, je treba, da močnica (skrinja za moko) na lesenih tléh stoji: kajti če stoji na kamnitnem ali opečnem (ceglatnem) tlaku, moka ne ostane tako dolgo dobra, kakor na dilah stoječa. Tudi mokarnica ne sme biti nad hlevom ali nad gnojiščem; kajti drugači moka ne narašča, in kruh, iz take moke spečen, ni za vživati. Mesca, o kterih se moka naj ložej spridi, sta maj in juni. Pšenična moka, če je dobro bila shranjena, se derži dolgo časa dobra. So otrobi v moki, da je črnkljata viditi, ali če moka ni bila dobro presejana, se dá težje hraniti kakor bela.

Tudi se dá moka za dolgo hraniti tako-le: Žito naj se melje, ko je bilo popolnoma suho; zmleto naj se pusti še leto in dan na prav zračnem kraju ležati; tudi naj se v prvi polovici leta dvakrat, v drugi pa le enkrat vsaki teden z lopato premeša. Ko je 12 mescov preteklo, se moka preseje, potem pa v sode potlači, in to kolikor je moč gosto in terdo. Upotrebujejo se pri tem delu možje, ki s čednimi usnjatimi nogovicami obuti, moko v sodih poteptajo, zraven pa zajedno še stop se poslužijo. Ko se pozneje sodi odmašé, postavim po 6, 12 in še več letih, je moka v njih skorej tako terda kakor kamen, pa popolnoma dobra.

(Da se žarkovo sirovo maslo (žarkov puter) sopet dobro naredí, naj se najpoprej v frišnem mleku, zatem pa še enkrat v merzli vodi dobro pregnjete. Na to vižo bo tako, kakor da bi ne bilo nikoli žarkovo bilo. Kako to? Tako-le: tista žarkova kislina, ki se je napravila v sirovem maslu in mu je naredila neprijeten okus in duh, se v frišnem mleku popolnoma raztopi in tako odide žarkovina iz sirovega masla. Da se pa potem, ko je v mleku dobro pregnjeteno bilo, še enkrat pregnjete v merzli vodi, je pa za to treba, da se mleko, ki je morebiti v sirovem maslu zaostalo, iz njega čisto odpravi. — Na to vižo si lahko pomagata gospodinje!

(Ktera koklja leže veliko jajc?) Marsiktera gospodinja se pritoži, da ima veliko put, pa malo jajc, in da se po tem takem ne plača, jih rediti. Neki Francoz, ki se že veliko let s kuretino peča, svetuje, naj pri izberi tacih put se gleda: 1) na greben in podbradek; kolikor bolj škerlatna rudeča sta greben in podbradek, toliko več leže taka puta jajc; 2) tudi na šopek pod ritjo naj se gleda; kolikor večji je ta šopperja, toliko boljši je puta za jajca.

(Da sadno drevje hitreje rase in je bolj rodovitno) je tako-le ravnati: V jeseni naj se za 3 čevlje okoli drevesa in za poldrugi čevelj globoko vsa zemlja izkoplje, tudi tista pod koreninami, pa varno tako, da se ne poškodujejo; jama naj se potem s preležanim gnojem zameče; spomladi, ko se je gnoj dobro vsedel, se v jeseni iz drevesne jame izmetana zemlja spet okoli drevesa nameče. Tako drevje bo potem veliko lepega sadja rodilo. Svinski in kozji gnoj zelo namešan s kako drugo šaro, se je posebno dobro skazoval.

(Bolhe in uši se od zelišč naj lože preženó), če se z ogeljnim prahom postupajo. Tako pravi vertnar francosk.

(Dober svèt za pitanje prešičev.) Da se prešiči dobro in hitro spitajo, se 1) morajo čedno držati; snažnost pospešuje pitanje; naj tedaj gospodar ne bo skop s steljo in naj svinjak tako napravljen ima, da živina zamore zmiraj na suhi in čedni stelji ležati. Tudi korito naj se vsak dan čedno izmije, ker čedno korito stori, da prešič raji jé. 2) Dobro je tudi na notranjo stran korita majhno bakreno (kufreno) plošo na kakošno vižo pribiti, ker zeleni volk (Grünspan), ki se na kotlovinini malo po malem nareja in ga malo po malem prešiči polizejo, jim tekne na posebno vižo, da se jih marsiktera bolezen ne loti ali že začeta odpravi. Če mi kdo reče, da zeleni volk je hud strup, mu to poterdim, toda znano je tudi, da strupi so naj bolje zdravila v pripravi meri. 3) Kakor dobro tekne vsaki pitavni živini, ako se večkrat z merzlo vodo napaja, tako naj se napajajo z merzlo vodo tudi prešiči. 4) Dobro se spleča jim včasih enmalo soli dajati; osoljena kerma jim bolje diši in jo raji jedó. 5) Bolje je peso, repo in druge sladke korenstva vkupej z močnatimi rečmi, kakor s krompirjem ali žitom, graboro ali bobom mešati, kakor pa une in te posebej pokladati: če se vse skupej

daje, se živina hitreje spita. 6) Semena ali zerna kakoršne koli sorte, postavimo rež, kuruza naj se vselej zmeljejo, ali saj zdrobé in skuhajo; to je pa zatega voljo potreba, ker želodec semena ali zernje brez luščin lahko prebavlja, z luščinami pa ne.

(Kako naj se veje na sadnem drevju režejo?) Pogostoma se vidi, če gospodar drevju veje reže, da jih ne odreže tikoma pri deblu, ampak da pusti še dolgo rogovilo. To je napačno, sila napačno! Veja se mora vselej tikoma in gladko pri deblu odrezati, tako, da zamore deblova skorja berž čez odrezano se zarasti in se rana tako zaceliti. Če pa pustimo dolgo rogovilo, mora deblo skorjo še čez to rogovilo poganjati; preden konec rogovile doseže, preteče več let. V tem pa začne rogovila sahneti, nazadnje celo gnjiti, in tako gre gnjilina skoz rano v deblo do jedra. Marsikako lepo drevo je že na to vižo poginilo. In na vertih in na polji se vidijo pogostoma drevesa, ki so po eni strani na pol sognjite, — od kod to? — večidel od tod, ker se veja, ki jo je hotel vertnar odrezati, ni odrezala tikoma debela. Rana se ni mogla zarasti, rogovila je začela gnjiti in je gnjila do debela in v deblo.

(Za merzlico ali groznico kaj.) Da ima marsiktera žival zdravilno moč v sebi, nam pričajo španske muhe, stanoge, hrošči ali majski kebrji itd.), ktere zdravniki v nekterih boleznih rabijo že od nekdej. Od stanog (stanog ali prešičič, Kellerwürmer, millepedes), kterih lastoviti zoperne-lugasti in ostri sok zapopada razun mnogih mastnih stvari mnogo soli, kakor klorkalium in klorkalcium, smo ravno brali v pruskem zdraviteljskem časniku, da jih rabi ljudstvo na Pruskem zoper merzlico z velikim pridom. Dr. Heer sam pripoveduje, da je videl merzlico, ki se je pri nekem mladenču v kljub vseh zdravil terdovratno ponavljala, ozdra-

viti s stanogami, ktere se tako-le rabijo: 9, 10 ali 11 stanog se verže v flaško z 8 loti dobrega vina, ki naj potem stoji skoz več dni na solncu. Berž ko bolnik čuti, da ga bo začela merzlica tresti, naj popije eno žlico odlitega čistega vina; potem pa, ko je prestal tisti dan merzlico, naj popije še eno žlico — in s tem pravijo — je merzlica ozdravljena. — Pomoč je lahka, dober kup, in ker nikakor škodovati ne more, je toliko bolj vredna priporočila, ker so merzlice včasih silno terdovratne.

(Kadar živino napenja, je navadno černo mjilo (žajfa) po skušnjah nekega živinozdravitelja posebno dober pomoček; pol funta na drobno zrezanega mjila se raztopi v bokalu vrele vode, in ko je raztopljena in razhlajena se vlije v napeto živino; vsacih 10 minut se to ponavlja, dokler napenjanje ne odneha.

(Sirovo maslo (puter) se dá veliko mescov dobro hraniti), če se, ko se iz pinje vzame, prav čedno umije, med platnenim pertom dobro osuši, potem v lonec ali v več loncov terdno natlači, da nikjer nobena luknja ne ostane. Pisker ta se postavi potem v kotel, ki je na pol z vodo napolnjen, ktera naj se zgreje, da vreti začne. Ko je voda zavrela naj se kotel odstavi, da se voda shladi, in potem naj se vzame lonec iz kotla in shrani za rabo.

(Krompir je namesti mjila ali žajfe za perilo), če se krompir le toliko skuha, da je še terd in v roki ne razpade, ko se perilo ž njim raba, kakor z mjilom. Perilo je nek po tem še bolj čedno in belo kakor sicer z mjilom oprano; posebno za barvano robo, naj je iz volne ali svile (žide), je krompir dober, ker ji ne vzame barve.

(Dobro kosilice za otroke.) Kava (kafe) je otrokom in mladenčem zelo škodljiva. Razgreva namreč preveč njih kri, ter uzrokuje tako mnogo bolezin. Bolje

kosilice ali zajterk za mlade pa tudi stare ljudi se tako-le napravi: vzame se rujave skorje dobro spečenega kruha, pa se zriba na ribežu. Ta krušni prah naj se v vodi nekoliko minut kuha, potem prilije se mu sladkega mleka in dodá se malo sladkorja.

(Orehi okoli gnojišča). Če gospodar ne more gnojišča napraviti na osojni strani hiše, naj mu napravi potrebno senco s tem, da zasadi drevja krog in krog. Naj bolje za to so orehi, ki dajo veliko senco, dobro rastejo v zavetju in blizo gnojišč, in veliko starost dosežejo; če kakošen oreh v jeseni tudi pade v lužo, mu to nič ne dé, ker se lože očedi, kakor vsak drug sad.

(Novice.)

Družbin oglasnik.

1. Imenik dosmertnih družnikov.

Do 30. junija t. l. so na novo stopili v družbo sv. Mohora kot dosmertni uđje sledeči gospodi in gospé:

94. Muršec Matija, kaplan v Gomilcah, in je plačal v matico	15 gld.—kr.
95. Hanžič Jakob, kaplan v Gomilcah, in je plačal v matico	15 " — "
96. Zimmermann Matija, fajmošter v Galignani, in je plačal v matico	15 " — "
97. Klemenčič Anton. (Glej 5. vezek Večernic str. 94.)	
98. Preša Jožef. (Glej 5. vezek Ve- černic str. 94.)	
99. Benigar Franciška v Ternovem, in je plačala v matico	15 " — "
100. Farna bukvarnica v Šmartnem, in je plačala v matico	15 " — "
101. Keber Anton, kaplan v Podmevcu, in je plačal v matico	15 " — "
102. Teran Franc, kaplan v Munah, in je plačal v matico	15 " — "
Levičnik Jožef, (št. 89), fužinar v Železnikah, je plačal v matico drugo polovico	7 " 50 "

Vsega vkup 112 gld. 50kr.

2. Družbini podporniki.

V družbino matico so darovali:

G. Škerjanec Anton, duhoven v pokoju v Gradcu	2 gld.—kr.
Za neplačane rokopise	11 " — "
Vsega vkup	13 gld.—kr.

Družbina matica se je toraj, kakor je viditi iz pričujočih razkazov, soped pomnožila za 125 gld. 50 kr.

K temu znesku v gotovih denarjih gre prišteti še 30 gld. 28 kr. iz razkazka v 5. zvezku „slov. Večernic“.

Za ta gotovi denar (125 gld. 50 kr. + 30 gld. 28 kr. = 155 gld. 78 kr.) se je soped nakupila ena državna obligacija po 100 gld. s 5 odstotki; 72 gld. 78 kr. se pa še hrani za dalje nakupovanje.

Razpis družbinih daril za l. 1863.

V povzdigo domače literature in v podporo slovenskih pisateljev je sklenil 26. junija odbor družbe sv. Mohora, da se ima v prihodnje vsako leto razpisati troje daril (eno po 100 gld. — dve po 30 gld.) za najboljše slovstvene izdelke. Za leto 1863 se s tim razpisuje:

1) darilo po 100 gld. za najboljšo izvirno pripovedko v obsegu treh — štirih tiskanih pol v obliči „slov. Večernic“ in če dobre, natisa vredne izvirne povesti ne pride, 50 gld. za najboljjo prestavo;

2) darilo po 30 gld. za najboljšo zgodovinsko čertico (n. pr. iz turških ali francoskih vojsk, iz življenja kakega slovečega domačina, popisovanje kake božje poti itd.) v obsegu ene tiskane pole in

3) darilo po 30 gld. za najboljši natoroznanski spisek (n. pr. popisovanje božjih čudežev v natori, razlaganje naravskih prikazni, kak gospodarsk poduk itd.) v obsegu ene tiskane pole.

Pripovedka kakor tudi zgodovinska in natoroznanska čertica naj bodo pisane prav po domače in zanimivo, da vtegnejo odraščeni mladini in kmetu v poduk ali požlahtnovanje služiti, kakor zahteva to namen družbe sv. Mohora. Pripovedki in zgodovinski čertici, ki je vzela predmet iz domačega življenja, dala se bo prednost. Vsi spisi brez podpisanega pisateljevega imena naj se pošljejo pod nadpisom „družbi sv. Mohora“ plačila prosti vsaj do 1. novembra t. l. v Celovec, imena pisateljev naj se pa priložijo v zapečatenih lističih. Darila za najboljše spise se bodo izplačevale na Vodnikov dan t. j. 2. februarja 1863; ostale natisa vredne spise bo pa skusila družba po ustanovljeni ceni za družbine knjige nakupiti. Naj dojde do ustanovljenega obroka prav obilno dobrih spisov!

V Celovcu 26. junija 1862.

Družbin odbor.

Književno naznanilo.

Pri **J. Leonu** in **E. Liegelnu** v Celovcu; pri **Fr. Leyrerju** v Marburgu; pri **J. Lerherju** in **Giontinitu** v Ljubljani; pri **Geigerju** in **Siroli** v Celju; pri **Weicingerju** v Radgoni; pri **Ferstelnu** v Gradcu; pri **Wepusteku** v Novem mestu; pri **Schimpfu** v Terstu in pri **Socharju** v Gorici se dobivajo sledeče družbine bukve po pristavljeni ceni:

1. **Slovenske Večernice** 1. in 2. zvezek vkup vezan 1860—, 83+76 str. 30 nkr.
2. " " 3. zvezek 1861—74 str. 20 nkr.
3. " " 4. zvezek 1871—80 str. 20 nkr.
4. **Zgodbe sv. pisma** starega zakona 1860—129 str. 40 nkr.
5. " " novega zakona 1861—169 str. 40 nkr.
6. **Marije rožen evet.** Molitvene bukve s premišljevanjem v počesenje nar svetejših sere Jezusa in Marije, 414 str. 60 nkr.
7. **Humbertove resnice sv. vere v premišljevanje.** 1859. 414 str. 1 gld.
8. **Šola vesela lepega petja** z napevi. — 55 str. 40 nkr.
9. **Pesmarica** za šolo in dom z napevi. 102 str. 40 nkr.
10. **Ovretice** s podobo M. D. na Višarjih 266 str. 40 nkr.
11. **Božice** s podobo Blejskega jezera, 170 str. 30 nkr.
12. **Božidar,** povest. 113 str. 15 nkr.
13. **Elizabeta** ali pregnanci v Sibirii, povest. 110 str. 15 nkr.
14. **Ogledalo čednosti** v povestih, 175 str. 20 nkr.
15. **Stari Urban** ali zimski večeri dobrih kmetov. 225 str. 30 nkr.
16. **Kraljedvorski rokopis,** poslovenil Fr. Levstik. 10 nkr.

K a z a l o.

1. Osrečena pravičnost	3
2. Sv. križ	55
3. Šopek starih pesem	67
4. Srečni pastir	75
5. Gospodarske skušnje	77
Družbin oglasnik	91
Razpis družbinih daril za l. 1863	93
Književno naznanilo	94
